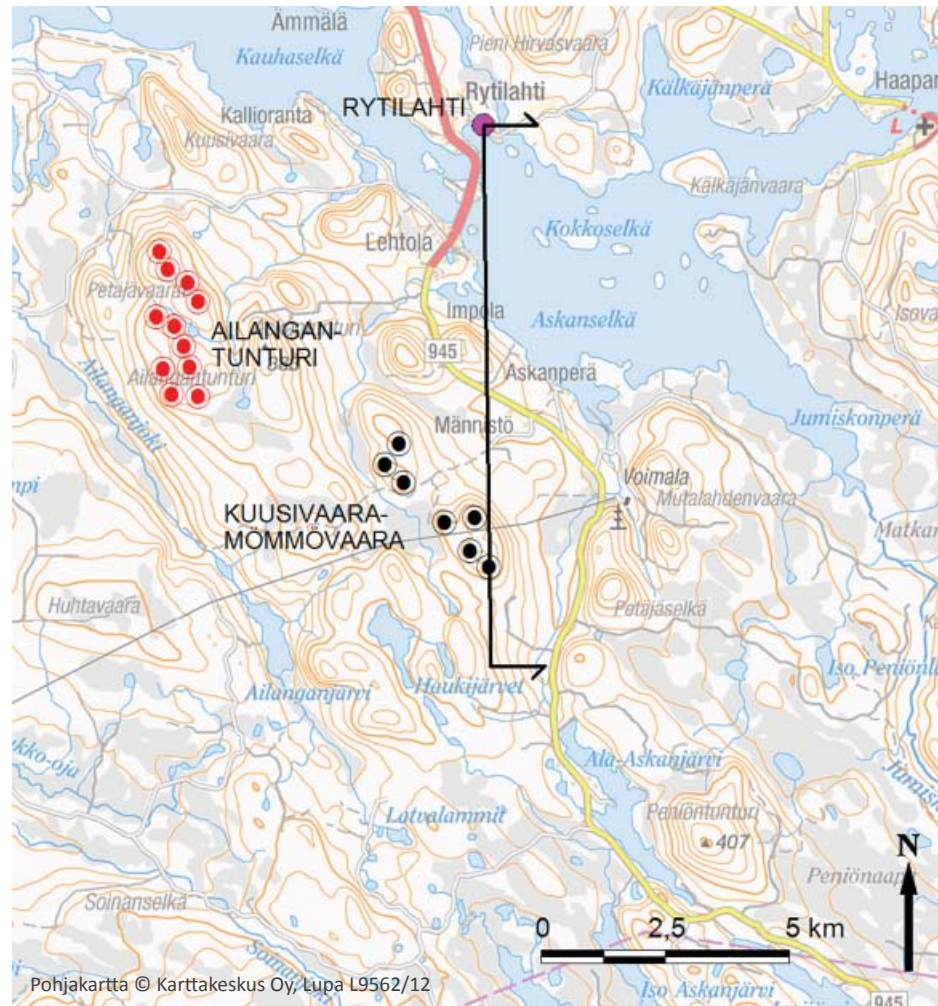
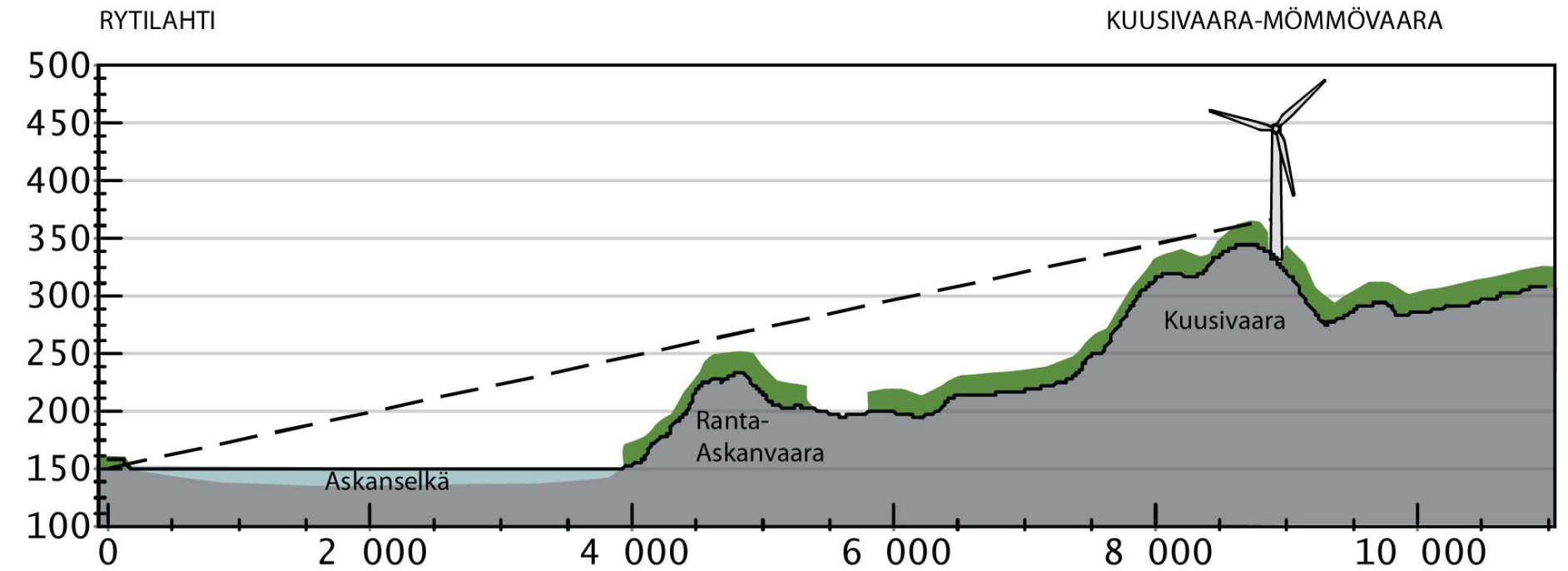
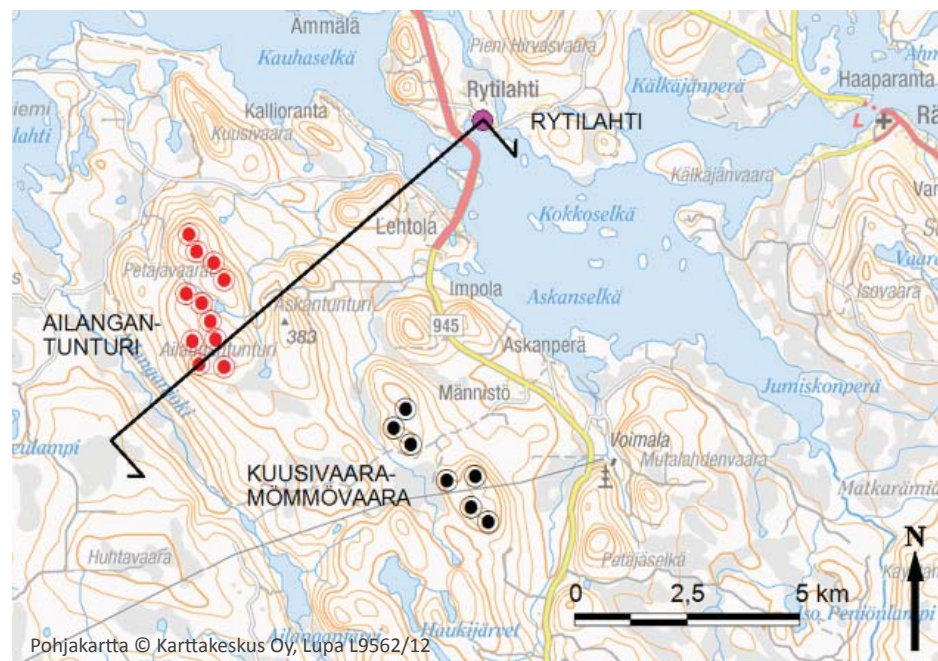

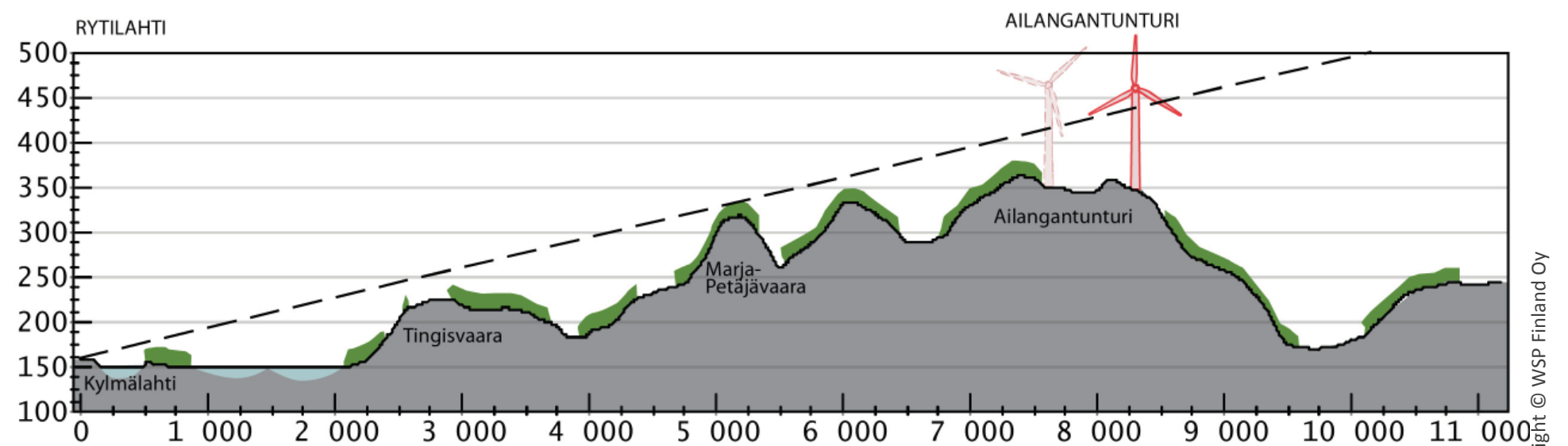
Kuva 137. Viereisen (kuva 138) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

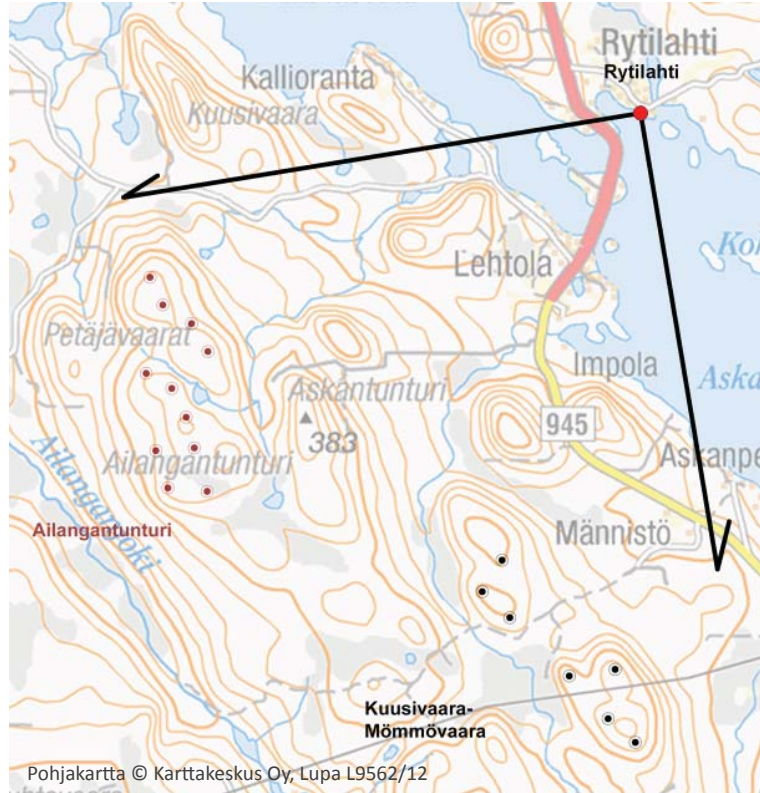
Kuva 138. Maastopoikkileikkaus Rytilahdesta Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle. Voimalat näkyvät esteettä rannan tarkaselupisteeseen. Kun etäisyyttä hankealueelle on noin 8-10 kilometriä, vaikutus on vielä melko hallitseva. Roottoreiden lavat näkyvät. Lapojen pyöriminen ja näkymä järvimaisemassa korostaa hallitsevuutta.

Kuva 139. Alla olevan maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

Kuva 140. Maastopoikkileikkaus Rytilahdesta Ailangantunturin hankealueelle. Voimalat näkyvät esteettä rannan tarkaselupisteeseen. Kun etäisyyttä hankealueelle on noin 6-9 kilometriä, vaikutus on vielä melko hallitseva. Roottoreiden lavat näkyvät. Lapojen pyöriminen ja näkymä järvimaisemassa korostaa hallitsevuutta.

Kuva 141. Havainnekuvien kuvanottopiste ja kuvasektori.

Näkymä Rytilahden kylästä Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin tuulipuistojen suuntaan

Kuva 142. Havainnekuva Rytilahden kylästä Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin tuulipuistojen suuntaan. Molempien hankkeiden tuulivoimalat näkyvät kuvauspisteeseen. Vasemmalla on Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat ja oikealla puolella Ailangantunturin voimalat. Alla suurennokset punaisten rajauksen kohdalta. Matkaa Kuusivaara-Mömmövaaralle on noin 7-10 km ja Ailangantunturille noin 6-9 km.

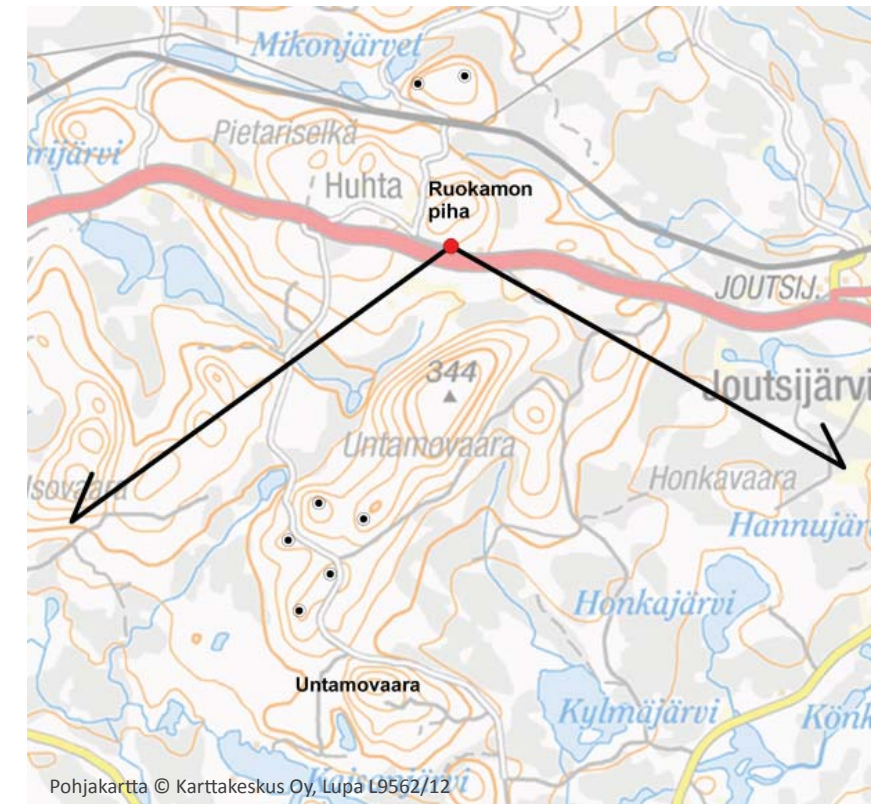
Kuva 143. Suurennus havainnekuvan 142 vasemmanpuoleisen rajauksen eli Kuusivaara-Mömmövaaran kohdalta.

Kuva 144. Suurennus havainnekuvan 142 vasemmanpuoleisen rajauksen eli Ailangantunturin kohdalta.

Kuva 145. Havainnekuva Rytilahden kylästä Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin tuulipuistojen suuntaan. tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevissa kuvissa on esitetty suurennokset punaisten rajausten kohdalta.

Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Lupa L9562/12
Kuva 148. Veireisen sivun (sivu 79) havainnekuviin kuvanottopiste ja kuvasektori.

Kuva 146. Suurennus havainnekuvan 145 vasemmanpuoleisen rajauksen eli Kuusivaara-Mömmövaaran kohdalta.

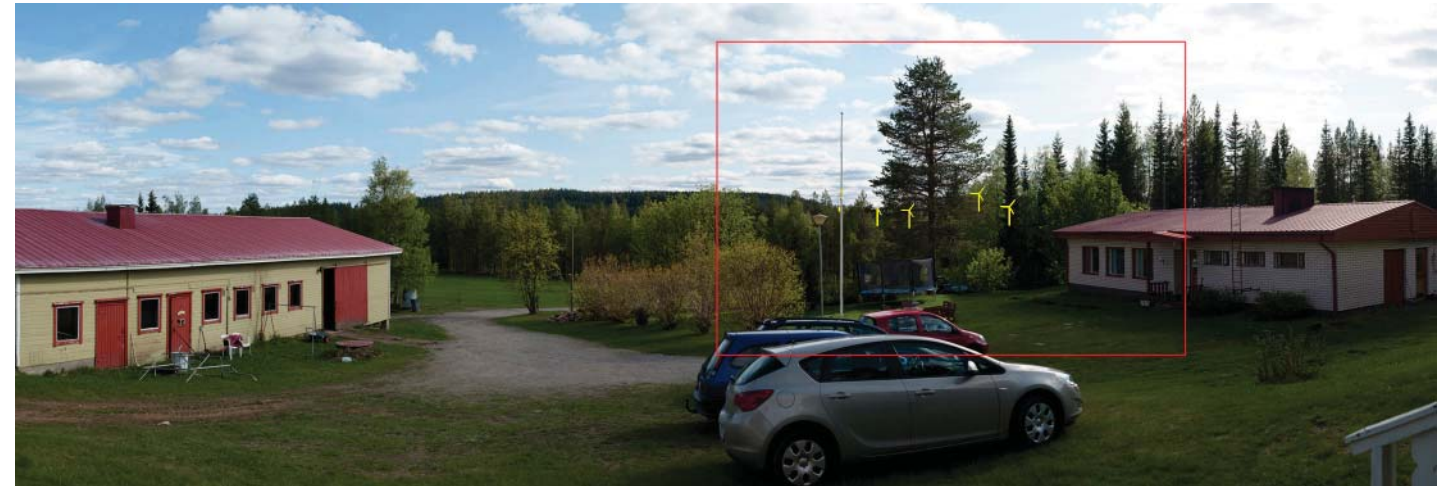

Kuva 147. Suurennus havainnekuvan 145 vasemmanpuoleisen rajauksen eli Ailangantunturin kohdalta.

Näkymä Ruokamon pihasta Untamovaaran tuulipuiston suuntaan

Kuva 149. Havainnekuva Ruokamon pihasta Untamovaaran hankealueelle. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos punaisen rajauksen kohdalta. Etäisyys hankealueelle on noin 3-4 km. Tuulivoimalat dominoivat maisemaa, mikä ei käy kunnolla havainnekuvista ilmi, koska lähipuusto peittää näkymän.

Kuva 150. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos rajauksen kohdalta.

Kuva 151. Suurennus havainnekuvan 149 rajauksen kohdalta.

Kuva 152. Suurennus havainnekuvan 150 rajauksen kohdalta.

Alle 10 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat asumisen alueet:

- Askanselän loma-asutus
- Ämmänniemen loma-asutus

Alle 10 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat asumisen alueet, jotka on käsitelty luvussa 5.2.1 Arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt:

- Joutsijärvi
- Soppela ja Salmela
- Isokylä
- Kursu
- Puikkola
- Räisälä

Askanselän loma-asutus

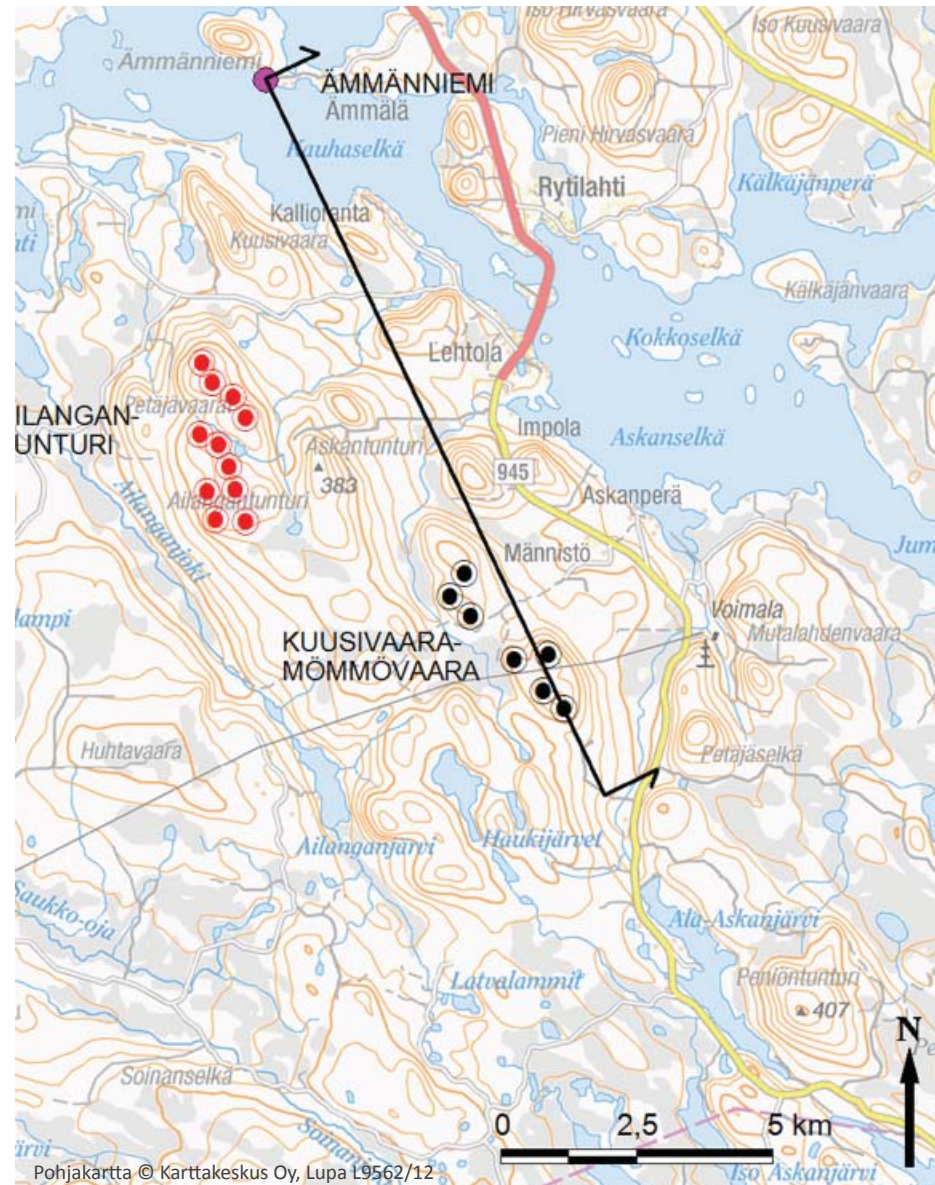
Askanselän loma-asutus sijoittuu Kemijärven itäisen osan ranta-alueille. Askanselän loma-asutusalueella on noin 100 loma-asuntopaikkaa, joista suurin osa on vielä rakentamatta. Alle 5 km etäisyydelle tulee kymmeniä rakennuspaikkoja. Etelärannasta on matkaa Kuusivaara-Mömmövaaralle vain noin 3 kilometriä, kun Untamovaaralle on lähes 15 kilometriä. Untamovaaran voimalat näkyvät etelärannalle, kun taas Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat näkyvät Ritaniemeen ja Askanselän pohjoispuoleisille rannoille. Ritaniemestä on matkaa Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle noin 7,5 kilometriä.

Kangaslamminvaaran voimalat eivät juurikaan näy Askanselän ranta-alueille. Niiden merkitys on vähäinen, koska matkaa on lähes 20 kilometriä. Untamovaaran tuulivoimaloiden näkyminen ei vaikuta myöskään kovin voimakkaasti maisemakuvaan. Sen sijaan Kuusivaara-Mömmövaaran voimaloiden vaikutus Ritaniemen maisemakuvassa on melko voimakas, kun tuulivoimalat näkyvät vesimaisemassa.

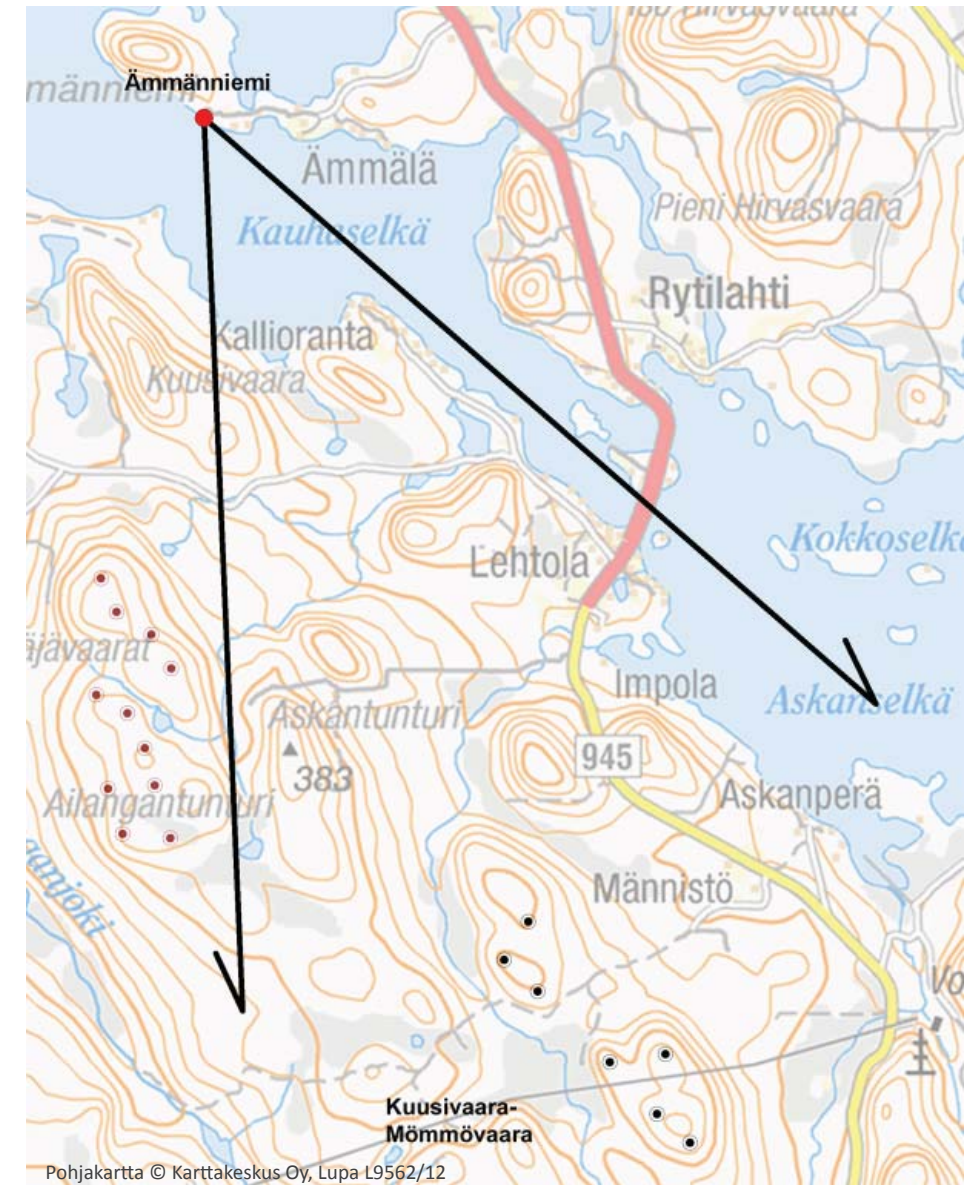
Ämmänniemen loma-asutus

Ämmänniemestä on matkaa Kuusivaara-Mömmövaaran ja Untamovaaran hankealueille noin 10 kilometriä. Ailangantunturi on noin 7,5 kilometrin etäisyydellä. Kangaslamminvaara jää 15–20 kilometrin etäisyydelle.

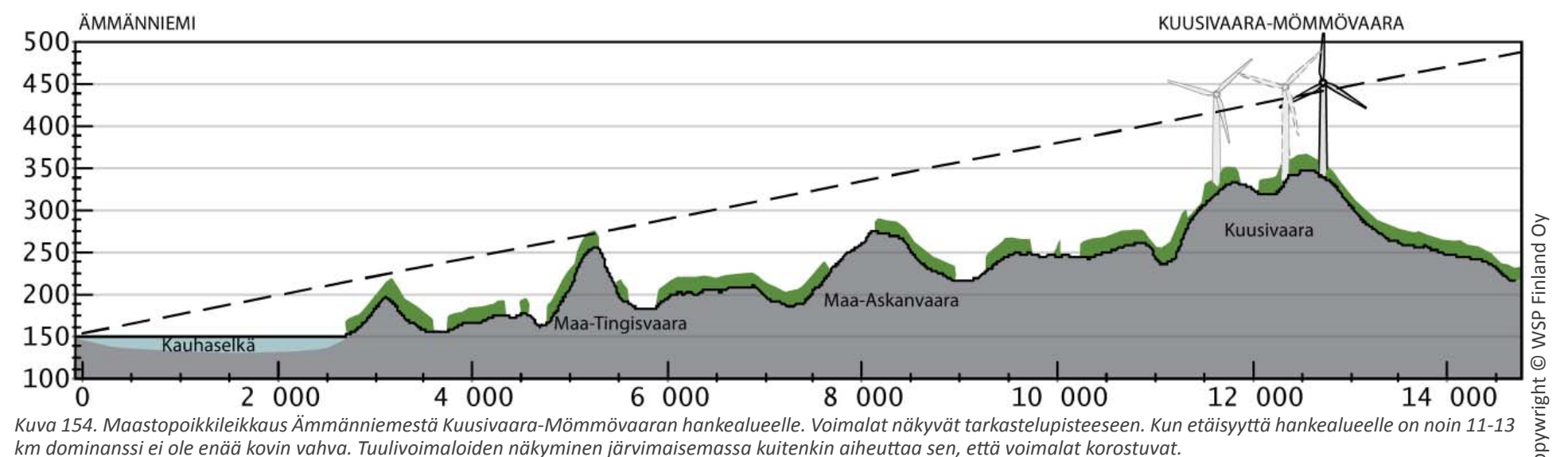
Kaikkien hankealueiden tuulivoimaloita näkyy Ämmänniemeeseen. Voimakkain vaikutus on kuitenkin Ailangantunturin ja Kuusivaara-Mömmövaaran voimaloilla, jotka hallitsevat maisemaa kaakossa Ämmänniemestä katsottaessa. Pohjoisrannalle näkyvät Untamovaaran voimalat, jotka nekin ovat melko hallitsevia järvimaisemassa, vaikka matkaa on kymmenisen kilometriä. Lavat ja niiden pyöräminen näkyy edelleen selvästi.

Kuva 153. Alla olevan maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

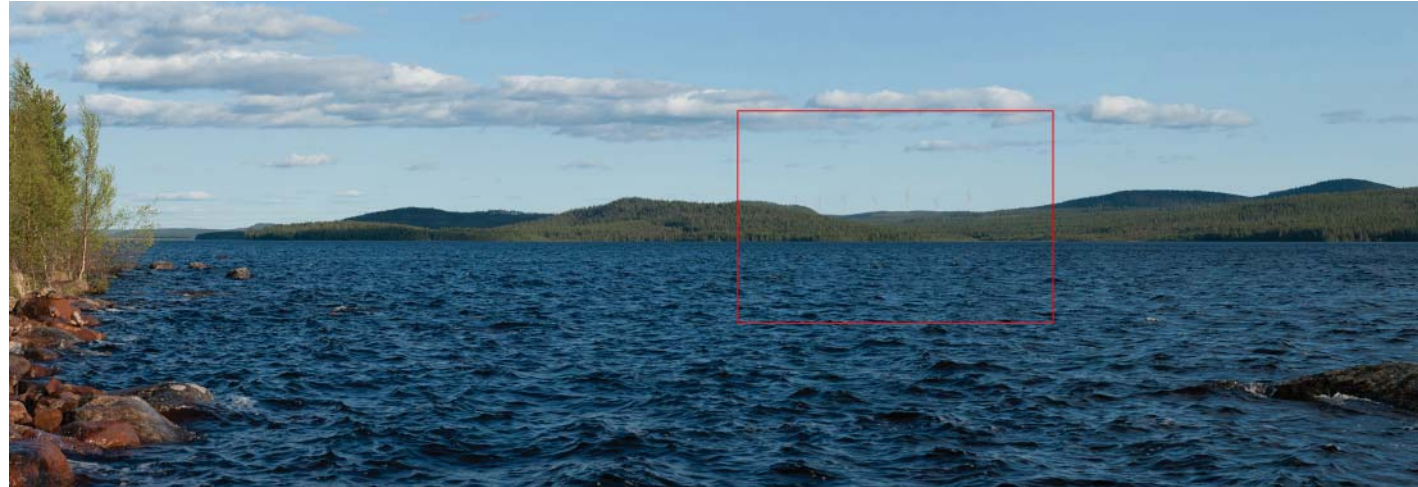

Kuva 155. Veireisen sivun (sivu 81) havainnekuvien kuvanottopiste ja kuvasektori.

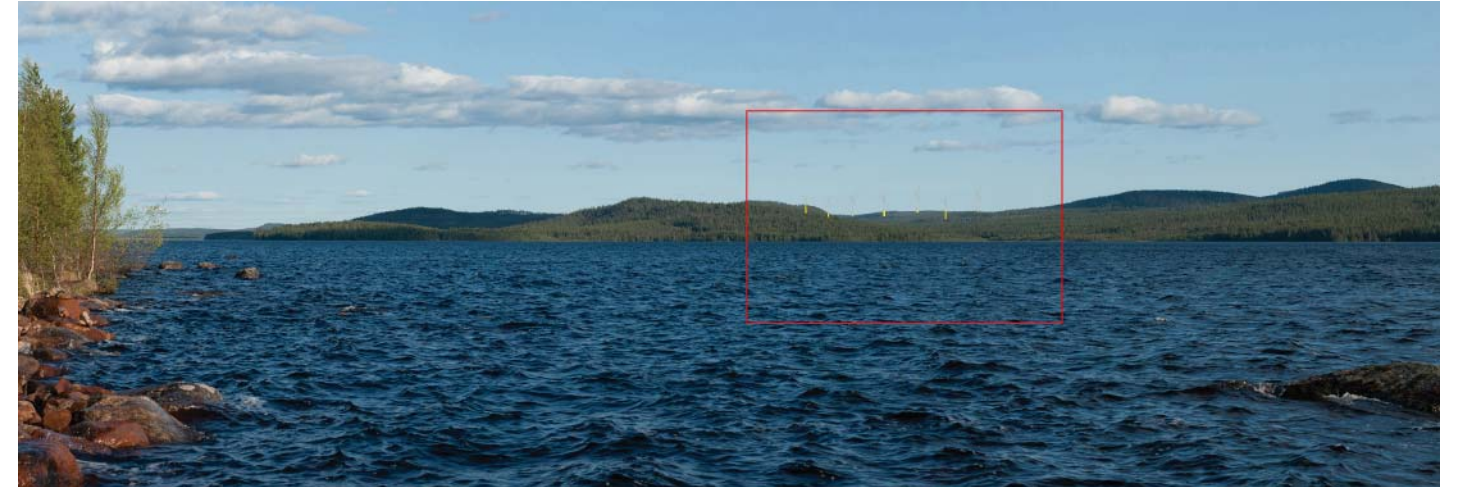

Kuva 154. Maastopoikkileikkaus Ämmänniemestä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle. Voimalat näkyvät tarkastelupisteeseen. Kun etäisyyttä hankealueelle on noin 11-13 km dominanssi ei ole enää kovin vahva. Tuulivoimaloiden näkyminen järvimaisemassa kuitenkin aiheuttaa sen, että voimalat korostuvat.

Näkymä Ämmänniemestä Kuusivaara-Mömmövaaran tuulipuiston suuntaan

Kuva 156. Havainnekuva Ämmänniemestä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueiden suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos punaisen rajauksen kohdalta. Etäisyys hankealueelle on noin 11-13 km. Tuulivoimalat ovat melko hallitsevia järvimaisemassa.

Kuva 157. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos rajauksen kohdalta.

Kuva 158. Suurennus havainnekuvan 156 rajauksen kohdalta.

Kuva 159. Suurennus havainnekuvan 157 rajauksen kohdalta.

Näkymä Ritaniemestä Kuusivaara-Mömmövaaran tuulipuiston suuntaan

Kuva 160. Havainnekuva Ritaniemestä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueen suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suuren-
nos punaisen rajauksen kohdalta. Etäisyys hankealueelle on noin 7 km. Tuulivoimalat ovat hallitsevia järvimaisemassa. Sekä roottori-
en lavat että tornit näkyvät järvenselän yli.

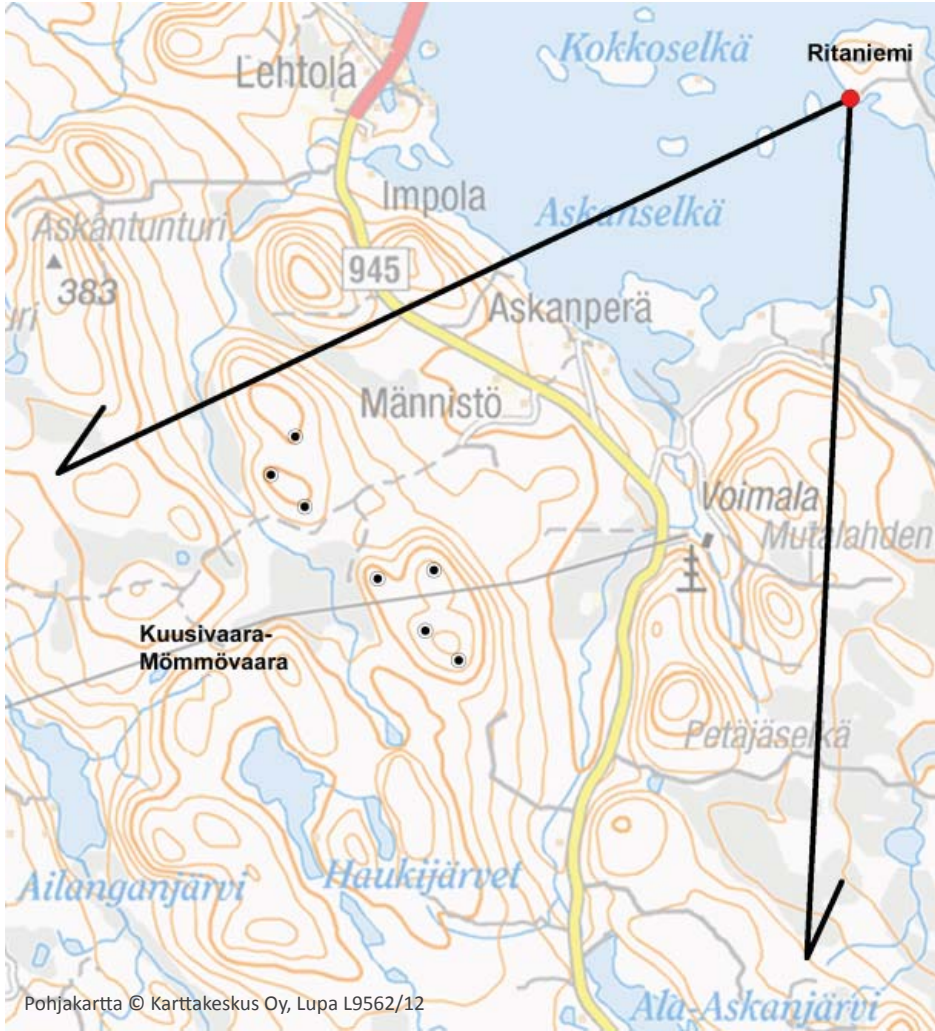
Kuva 161. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä.
Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos rajauksen kohdalta.

Kuva 162. Suurennus havainnekuvan 160 rajauksen kohdalta.

Kuva 163. Suurennus havainnekuvan 161 rajauksen kohdalta.

Kuva 164. Viereisen sivun (sivu 82) havainnekuvien kuvauskohta ja -sektori.

Alle 20 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat asumisen alueet:

- Luusua ja Ulkuniemi
- Perävaara

Luusua ja Ulkuniemi

Luusuan ja Ulkuniemen kylät sijaitsevat Karmijärven eteläisimmällä rannalla. Luusua sijaitsee aivan Kemijoen suulla. Ailangantunturille ja Kuusivaara-Mömmövaaralle on matkaa noin 11–15 kilometriä. Untamovaaralle on matkaa lähes 30 ja Kangaslammin yli 30 kilometriä. Luusuassa on noin 150 asukasta.

Luusuan kylään näkyy järvenselän yli sekä Ailangantunturin että Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat. Vaikka etäisyyttä on 10–15 kilometriä, voimalat ovat melko hallitsevia järvimaisemassa. Ailangantunturin vaikutus on voimakkaampi, koska hankealue on lähempänä, voimaloita on enemmän ja ne sijoittuvat maastossa korkeammalle. Rootto-reiden lapojen pyörimisliike korostaa näkymistä.

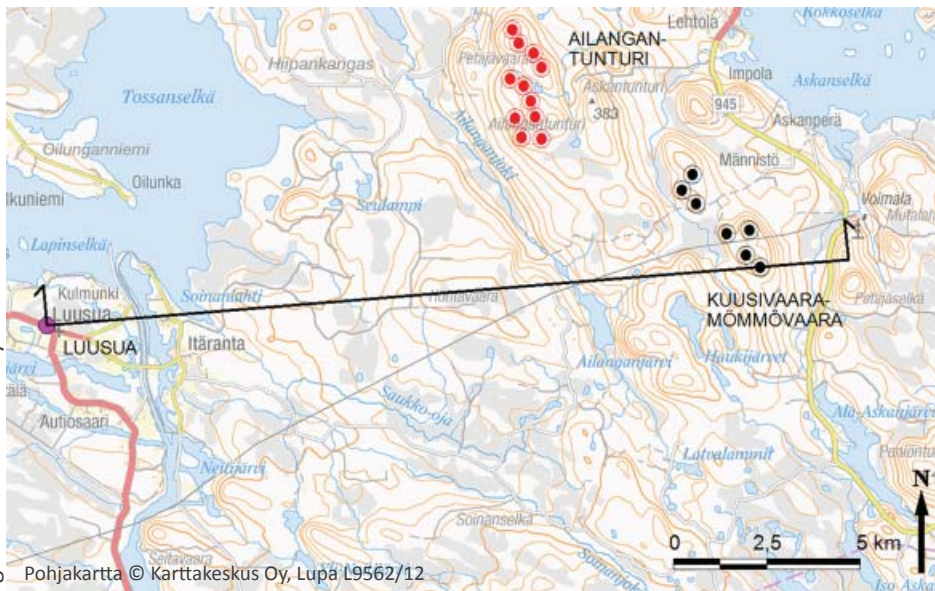
Perävaara

Perävaara sijaitsee noin 6 km Puikkolasta länteen. Alueelle näkyy Kuusivaara-Mömmövaaran sekä Ailangantunturin voimalat, joiden vaikutus on mitätön välimatkan ollessa yli 30 m.

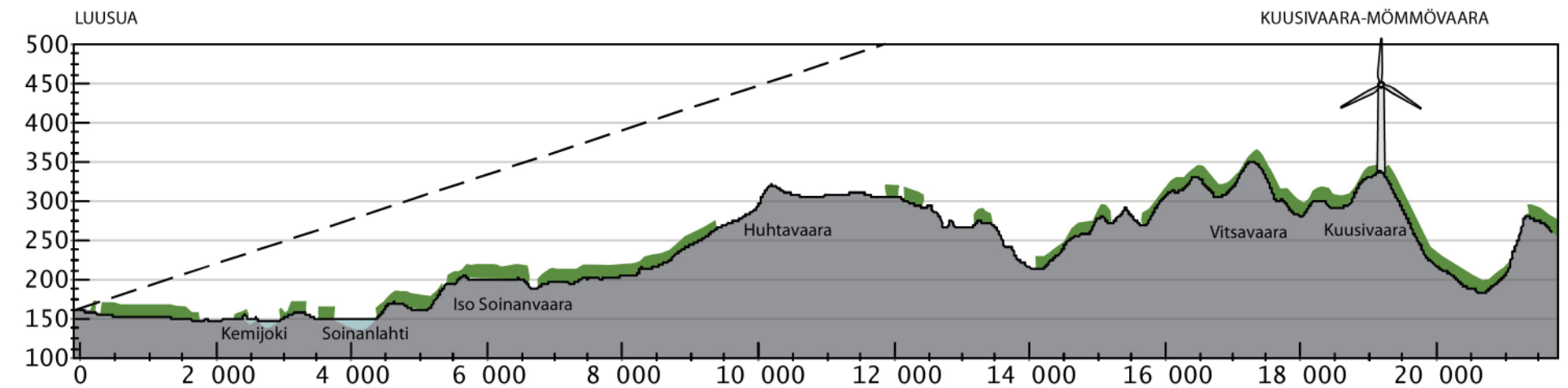
Alle 30 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat asumisen alueet:

- Salmivaara, Salla
- Ahvenselkä, Salla
- Ketola

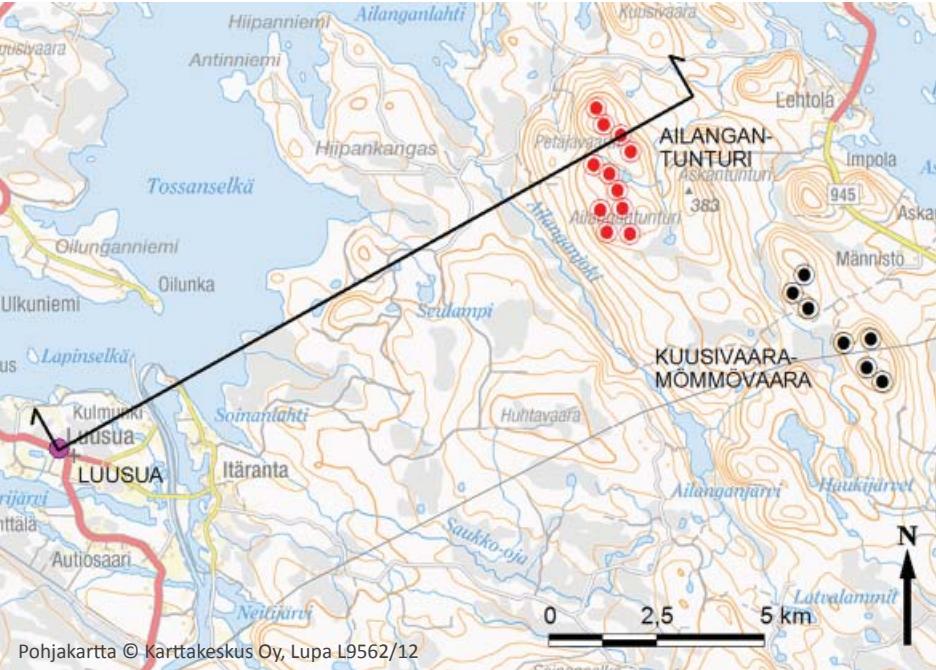
Yli 20 kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloista ei näy enää kuin torni ihanteellisissa sää- ja valo-olosuhteissa. Tuulivoimahankkeiden vaikutukset maisemakuvassa ovat hyvin vähäiset.

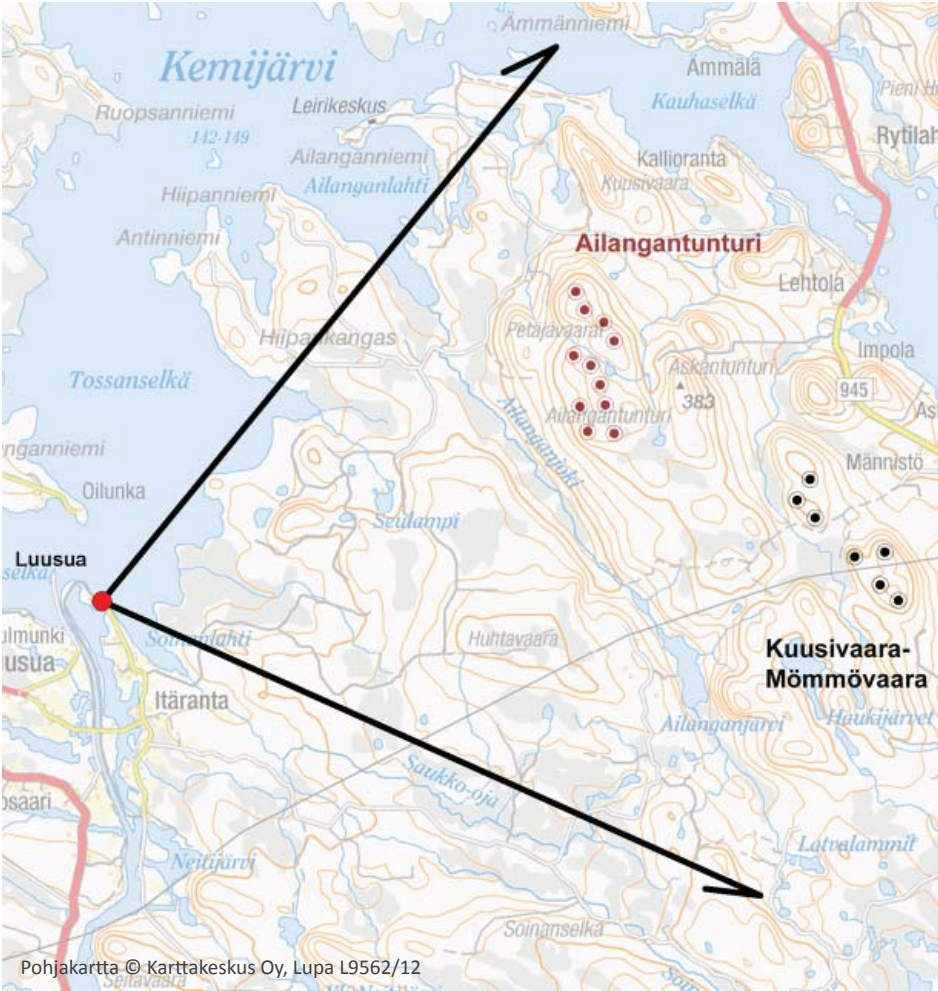
Kuva 165. Viereisen (kuva 166) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

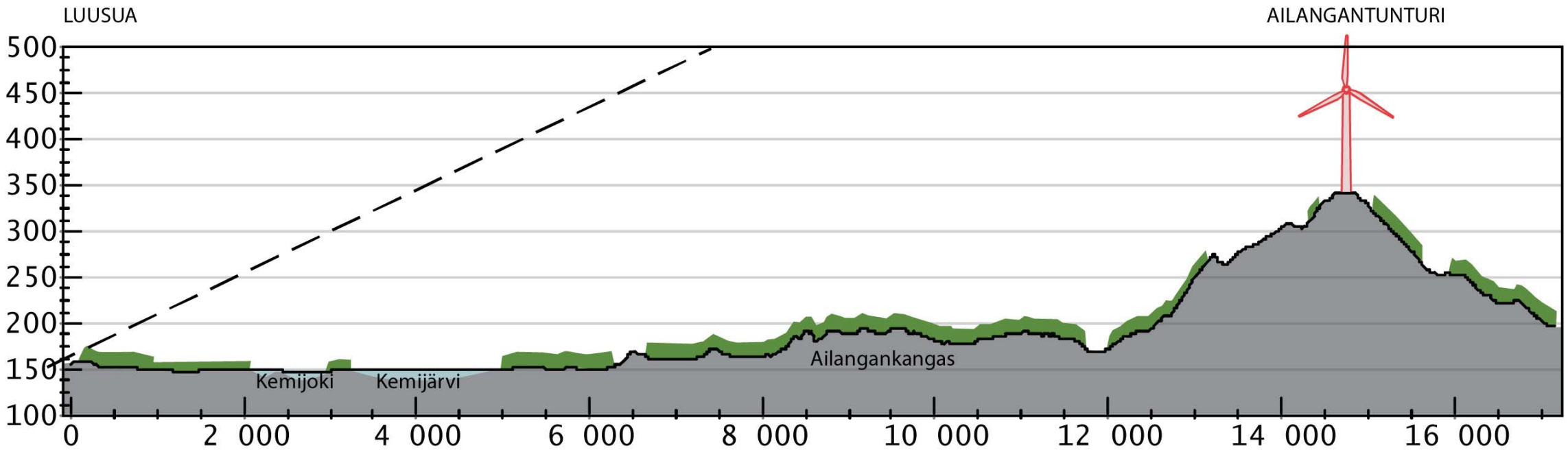
Kuva 166. Maastopoikkileikkaus Luusuan kylältä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle. Voimalat eivät näy tarkastelupisteeseen.

Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Lupa L9562/12
Kuva 167. Alla olevan kuvan (kuva 168) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Lupa L9562/12
Kuva 169. Sivujen 84 ja 86 havainnekuvien kuvanottopiste ja kuvasektori.

Kuva 168. Maastopoikkileikkaus Luusuan kylältä Ailangantunturin hankealueelle. Voimalat eivät näy tarkastelupisteeseen metsän takia. Näkymäalueanalyysien perusteella voimalat näkyvät Luusuan kylän ranta-alueille.

Näkymä Luusuan kylältä Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin tuulipuistojen suuntaan

Kuva 170. Havainnekuva Luusuan kylältä Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantuntureiden tuulipuistojen suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos punaisen rajauksen eli Ailangantunturin kohdalta. Etäisyys Ailangantunturille 13-15 km.

Kuva 171. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos rajauksen kohdalta.

Kuva 172. Suurennus havainnekuvan 170 rajauksen kohdalta.

Kuva 173. Suurennus havainnekuvan 171 rajauksen kohdalta.

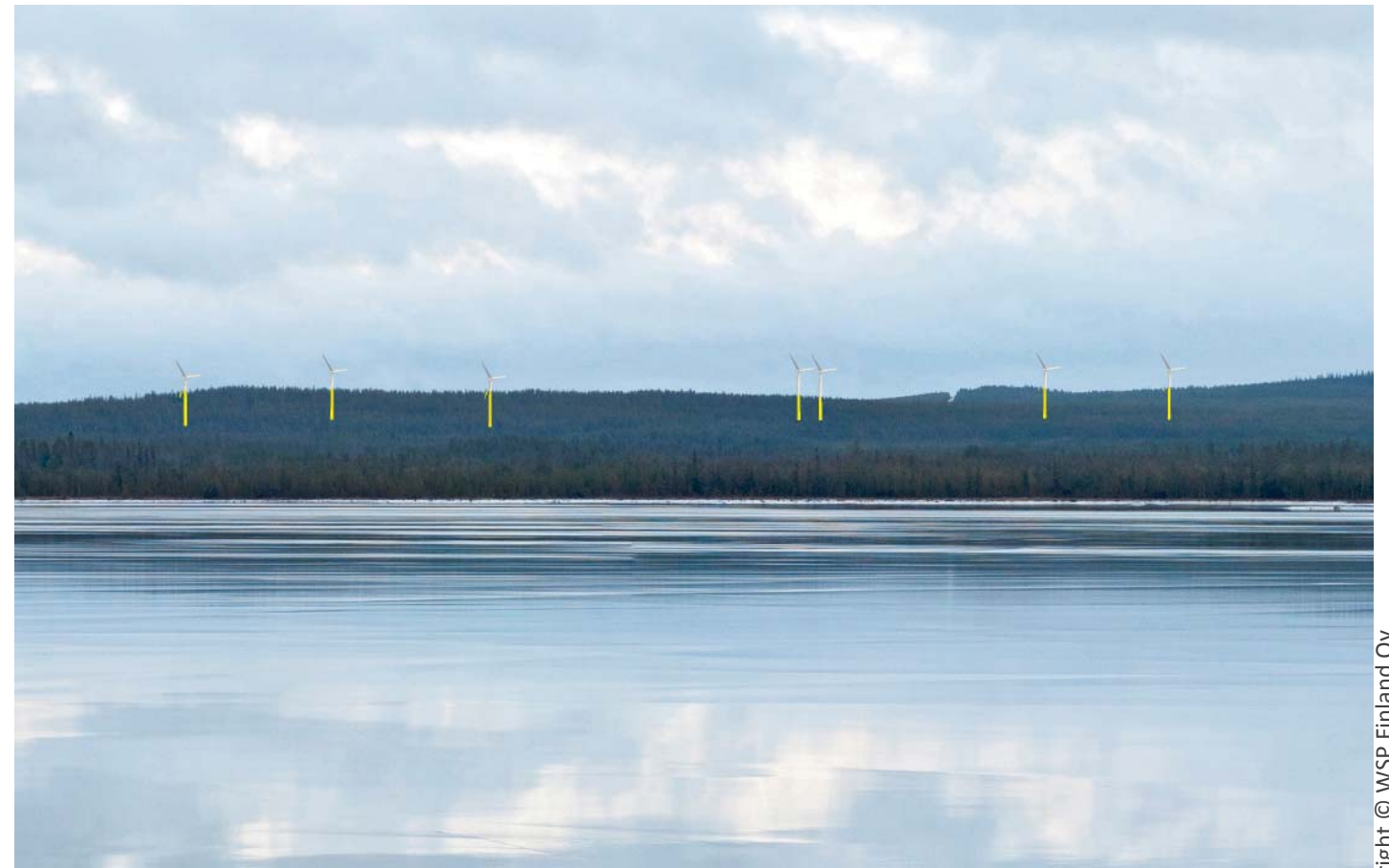
Kuva 174. Havainnekuva Luusuan kylältä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueen suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurenno punaisen rajauksen eli Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle on noin 17-19 km. Tuulivoimalat ovat hallitsevia järvimaisemassa. Sekä roottorien lavat että tornit näkyvät järvenselän yli.

Kuva 175. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurenno rajauksen kohdalta.

Kuva 176. Suurennus havainnekuvan 174 rajauksen kohdalta.

Kuva 177. Suurennus havainnekuvan 175 rajauksen kohdalta.

5.2.4 Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet

Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden vaikutusalueelle sijoittuvat Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet on esitetty sivun 34 kuvassa 28. Narura 2000-verkostoon on valittu alueet luonnontieteellisin perustein, eikä maisemallisilla tekijöillä ole ollut vaikutusta niiden valintaan eikä suojeluperusteisiin. Näin ollen maisemavaikutukset eivät heikennä tai muuta Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden arvoa. Maisemakuvaan kohdistuvat vaikutukset kohdistuvat lähinnä luonnossakulkijan maisema- ja luontokokemukseen.

Alle 5 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet:

- Ottavaara
- Tynnyriaapa

Ottavaara

Ottavaaran Natura- ja vanhojen metsien suojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta noin 200–500 metriä etelään riippuen hankevaihtoehdosta. Tuulivoimapuistolla on maisemakuvallisia vaikutuksia alueen pohjoisosassa, mutta syvemmälle vanhan metsän alueelle siirryttäessä voimat eivät enää näy.

Tynnyriaapa

Tynnyriaapa on Natura- ja soidensuojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta noin 3 km luoteeseen. Avoimelle suoalueelle näkyy Kangaslamminvaaran hankealueen tuulivoimat hallitsevina. Hankkeella on voimakas vaikutus maisemakuvassa.

Alle 10 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet:

- Ailanganniemi-Raudankangas

Ailanganniemi-Raudankangas

Ailanganniemi-Raudankangas on harjijensuojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta noin 10 km luoteeseen. Ranta-alueille näkyy Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran hankealueiden voimaloita. Koska matkaa Kangaslam-

minvaaralle on yli 20 kilometriä, voimat uppoavat taustaan eikä vaikutus ole kovin merkittävä. Untamovaaralle on matkaa 16 kilometriä, joten roottorien lavat eivät enää näy. Vaikutus maisemakuvassa on vähäinen. Kuusivaara-Mömmövaaran voimat eivät näy Ailanganniemen alueelle.

Alle 20 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet:

- Mustarinnantunturi
- Siikajoki-Juujoki

Mustarinnantunturi

Mustarinnantunturi on Natura-alue, johon sisältyy Kiekinkairan ja Palotunturin vanhojen metsien suojeluohjelma-alueet sekä Mustarinnantunturin seutu, joka on soidensuojeluohjelma-alue. Mustarinnantunturi sijaitsee noin 10–30 kilometriä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta etelään. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimat eivät näy Mustarinnantunturin alueelle.

Siikajoki-Juujoki

Siikajoki-Juujoki on Natura-kohde, joka sijaitsee Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta noin 20 km lounaaseen. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimat eivät näy kohteeseen.

Alle 30 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet:

- Peuratunturi
- Raateaapa
- Kemihaaran suot
- Suomujärven aapa

Peuratunturi

Peuratunturi on Natura- ja vanhojen metsien suojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Kangaslamminvaaran hankealueesta noin 20 km itään. Peuratunturin länsirinteillä on alueita, joille näkyy Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimaloita, mutta niiden vaikutus jää vähäiseksi, koska matkaa hankealueille on yli 20 kilometriä.

Raateaapa

Raateaapa on Natura-alue ja soidensuojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Kangaslamminvaaran hankealueesta noin 25 km pohjoiseen. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimat eivät näy alueelle.

Kemihaaran suot

Kemihaaran suot on Natura-alue, joka sijaitsee Kangaslamminvaaran hankealueesta noin 25 km pohjoiseen. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimat eivät näy alueelle.

Suomujärven aapa

Suomujärven aapa on soidensuojeluohjelma-alue, joka sijaitsee Untamovaaran hankealueesta noin 25 km kaakkoon. Kemijärven tuulivoimapuistohankkeiden tuulivoimat eivät näy alueelle.

5.2.5 Virkistys ja matkailu

Virkistysreitit, joihin kohdistuu maisemavaikutuksia:

- Moottorikelkkareitit
- Vesiretkeilyreitti
- Kemijärven risteilyreitti
- Pyöräilyreitti
- Muut virkistysreitit

Moottorikelkkareitti kulkee Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran hankealueiden välistä. Tuulivoimalat näkyvät moottorikelkkareitille samoin kuin pyöräily ja muille virkistysreiteille avoimilla alueilla ja metsän reunavyöhykkeellä. Mitä lähempänä voimaloita ollaan, sitä voimakkaampi vaikutus on.

Vesiretkeilyreitin ja risteilyreitin osalta vaikutus on kohtalainen, koska tuulivoimalat ovat hallitsevasti läsnä monin paikoin Kemijärven vesialueella. Yhteisvaikutus Ailangantunturin toteutuessa on voimakas ja ulottuu myös Kemijärven eteläiseen haaraan.

Virkistys- ja matkailukohteet, joihin kohdistuu maisemavaikutuksia:

- Ailangan leirikeskus
- Suomi

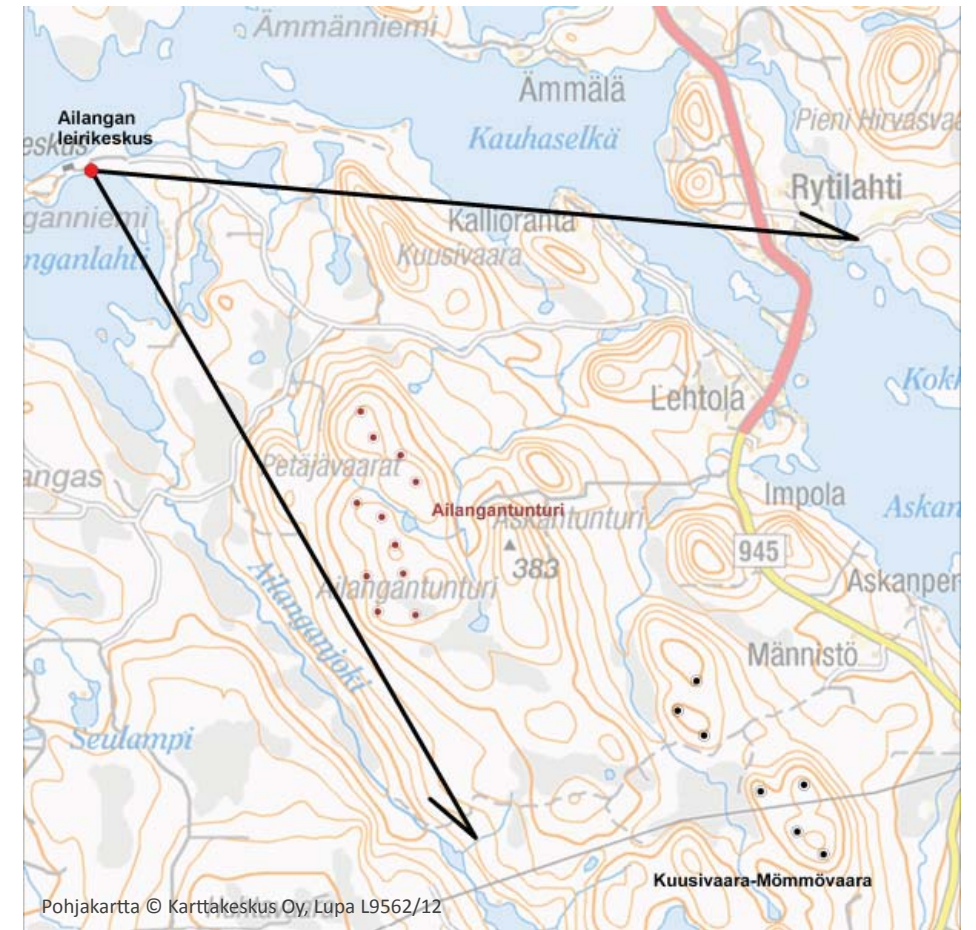
Ailangan leirikeskus

Ailangan leirikeskus sijaitsee Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta noin 11 km luoteeseen. Ranta-alueille näkyy Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran hankealueiden voimaloita. Koska matkaa Kangaslamminvaaralle on yli 20 kilometriä, voimalat uppoavat taustaan eikä vaikutus ole kovin merkittävä. Untamovaaralle on matkaa 16 kilometriä, joten roottorien lavat eivät enää näy. Vaikutus maisemakuvassa on vähäinen. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat eivät näy Ailanganniemen alueelle. Sen sijaan Ailangantunturin voimalat tulevat näkymään ja hallitsemaan maisemakuvaa, koska matkaa ko. hankealueeseen on vain noin 5 kilometriä.

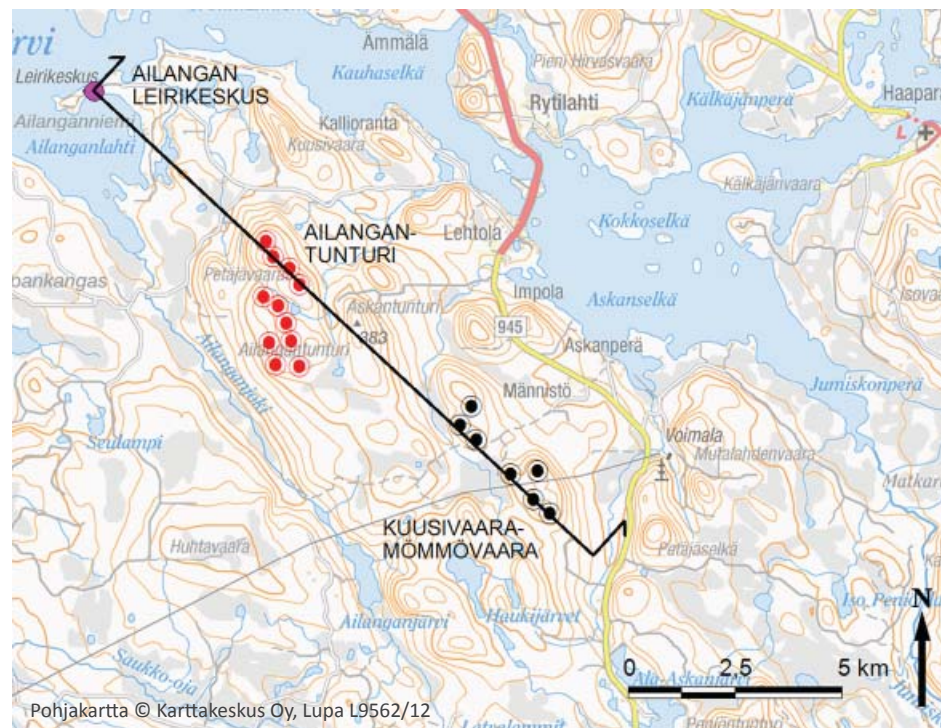
Suomi

Suomen matkailukeskus sijaitsee kymmenisen kilometriä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueesta itään. Suomutunturin rinne avautuu koilliseen, mutta tunturin länsirinteillä on hiihtomaastoa. Untamovaaralle on matkaa myös kymmenisen kilometriä ja Kangaslamminvaaralle lähes 20 kilometriä.

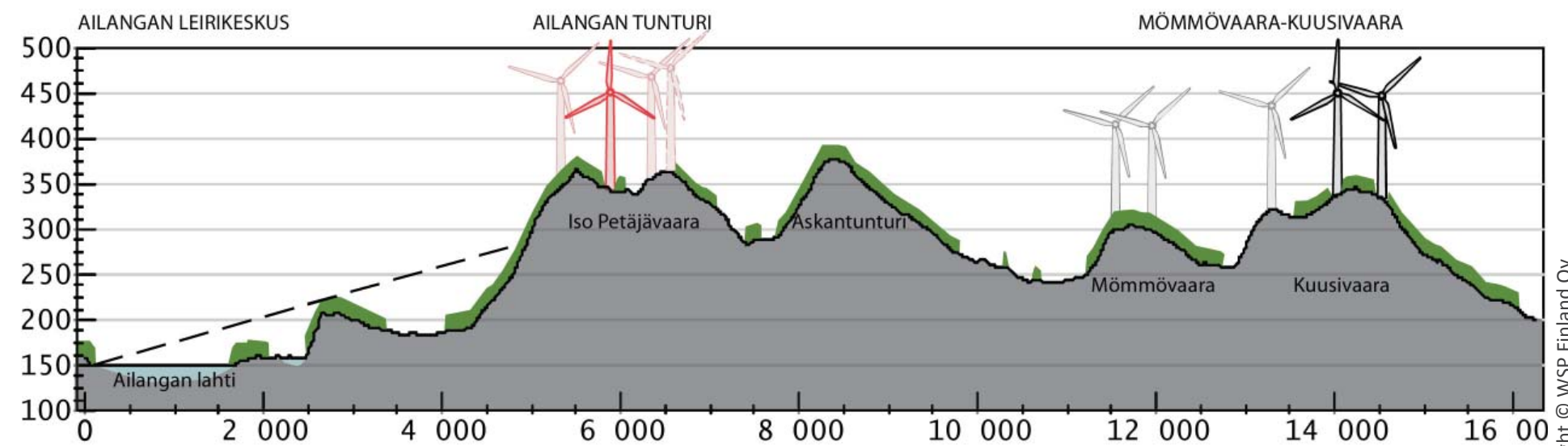
Etäisyys Untamovaaralle on noin 12 km. Kangaslammin hankealueelle on taas matkaa noin 15 km. Untamovaaran voimalat näkyvät rinteen länsipuolelle ja ovat sen verran lähellä, että ne hallitsevat jonkin verran maisemakuvaa. Sen sijaan Kangaslamminvaaran voimalat jäävät niin kauas, että ne alkavat jo sulautua taustaan. Vaikutus kokonaisuuteen on kuitenkin vähäinen.

Kuva 180. Viereisen sivun (sivu 89) havainnekuvien kuvanottopiste ja kuvasektori.

Kuva 178. Viereisen kuvan (kuva 168) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

Kuva 179. Maastopoikkileikkaus Ailangan leirikeskuksesta Ailangantunturin hankealueelle. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat eivät näy tarkastelupisteeseen, koska maastonmuodot estävät näkyvyyden. Sen sijaan Ailangantunturin hankkeen voimaloiden vaikutus on hallitseva järvimaisemassa.

Näkymä Ailangan leirikeskuksesta Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin tuulipuistojen suuntaan

Kuva 181. Havainnekuva Ailangan leirikeskuksesta Kuusivaara-Mömmövaaran ja Ailangantunturin hankealueiden suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos punaisen rajauksen kohdalta. Etäisyys Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle on noin 11-14 km. Ailangantunturille on matkaa noin 5-6 km. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat eivät näy Ailangan leirikeskukseen, mikä ilmenee kuvan 184 havainnekuvasa. Sen sijaan Ailangantunturin tuulivoimalat ovat hallitsevia järvimaisemassa.

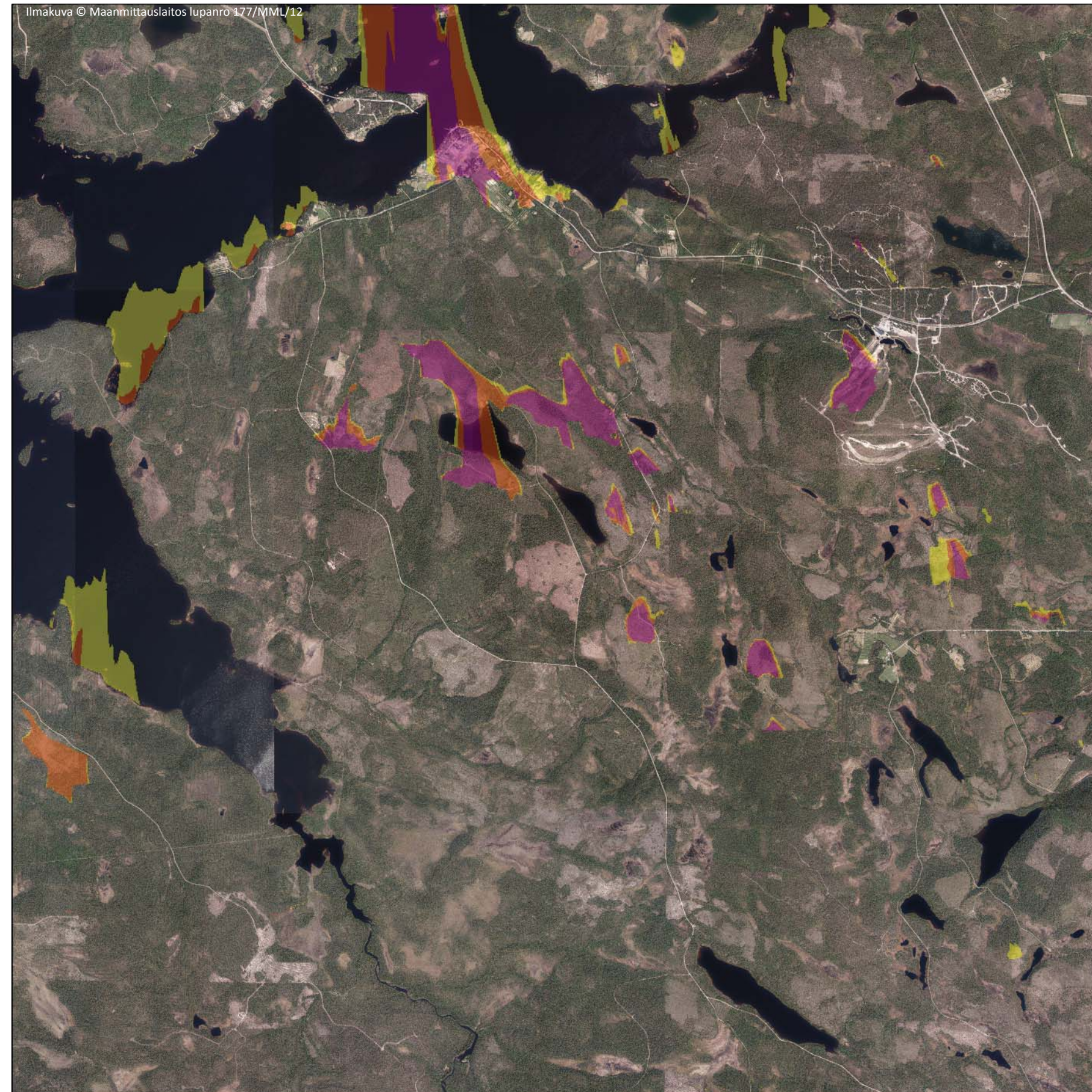
Kuva 182. Havainnekuva, jossa tuulivoimalat ja niiden osat, jotka jäävät maaston ja metsän taakse, on korostettu keltaisella värillä. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos rajauksen kohdalta.

Kuva 183. Suurennus havainnekuvan 181 rajauksen kohdalta.

Kuva 184. Suurennus havainnekuvan 182 rajauksen kohdalta. Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat (kuvassa alhaalla vasemmalla) jäävät kokonaan maaston taakse eivätkä näy Ailangan leirikeskukseen.

Näkymäalueanalyysi – napakorkeus 120 m Vaihtoehto 3 Suomu

Tuulivoimala lapoineen tai osa siitä näkyy silmäkorkeudella (1,65 m)

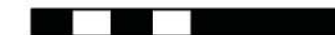
	1 - 8
	8 - 16
	16 - 23

Näkymäalueanalyysissä, jossa on tutkittu tuulivoimaloiden näkyvyyttä napakorkeuden perusteella, on selvitetty, mihin kaikkialle tuulivoimaloista näkyy lapojen lisäksi myös tornia.

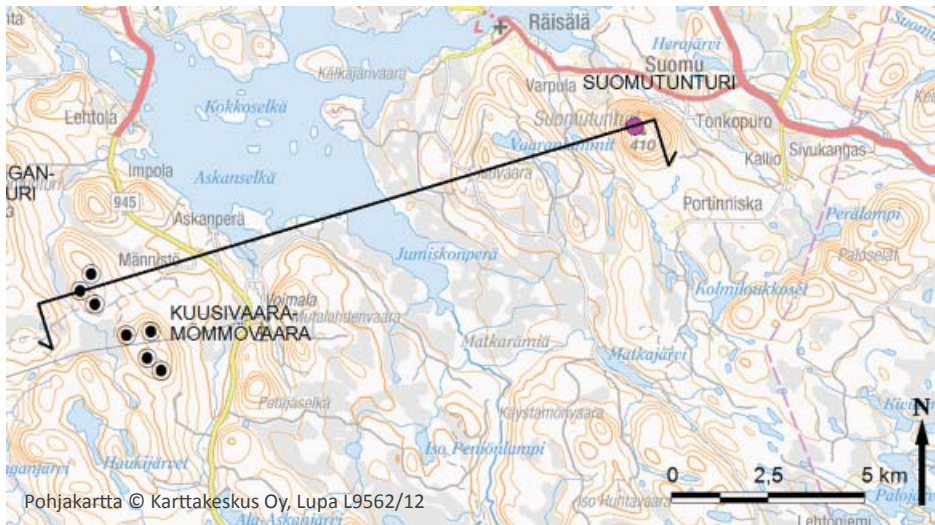
Näkymäalueanalyysissä on otettu huomioon maastonmuotojen lisäksi sulkeutuneen metsän näkymiä estävä vaikutus. Lähtötietoina metsien osalta on käytetty Corine Land Cover -paikkatietoaineistoa (CLC 2006 © SYKE, EEA).

Sulkeutuneiden metsien keskimääräisenä korkeutena on käytetty havu- ja sekametsällä 17 metriä ja lehtimetsillä 10 metriä, jotka ovat tyypillisiä, keskimääräisiä Kemijärven alueen metsäkorkeuksia (Lähde: Metla, Pohjois-Suomen alueyksikkö, erikoistutkija Eero Mattila). Todellisuudessa metsän korkeus riippuu monista tekijöistä, kuten kasvu-paikasta ja metsän kehitysluokasta. Harvapuustoiset metsät, pensaikot, avoimet kankaat ja kalliomaat on jätetty näkymäalueanalyysissä ilman korkeutta.

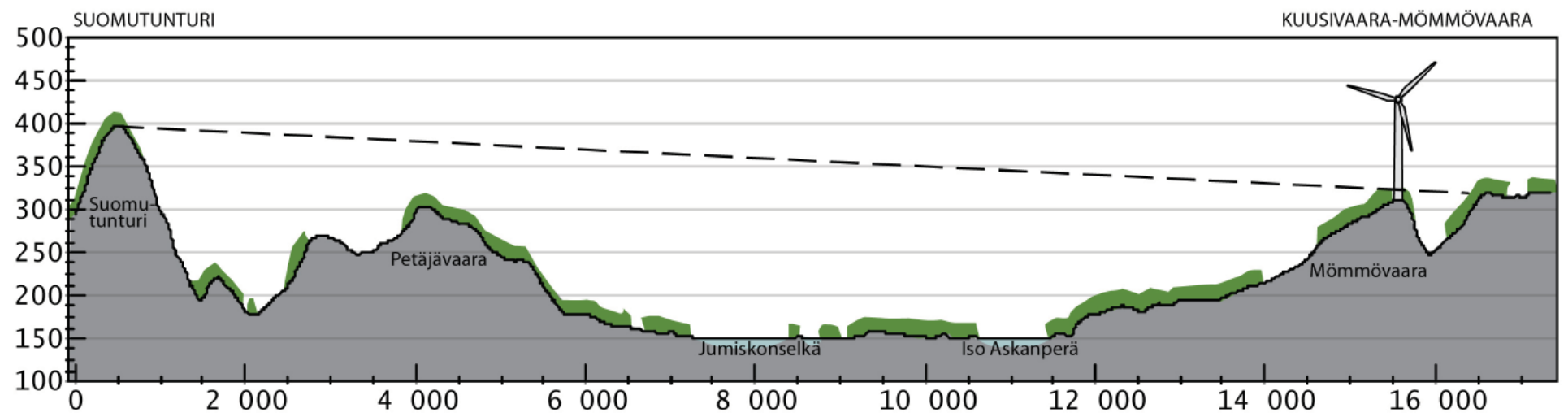
0 500 1 000 2 000 Metriä

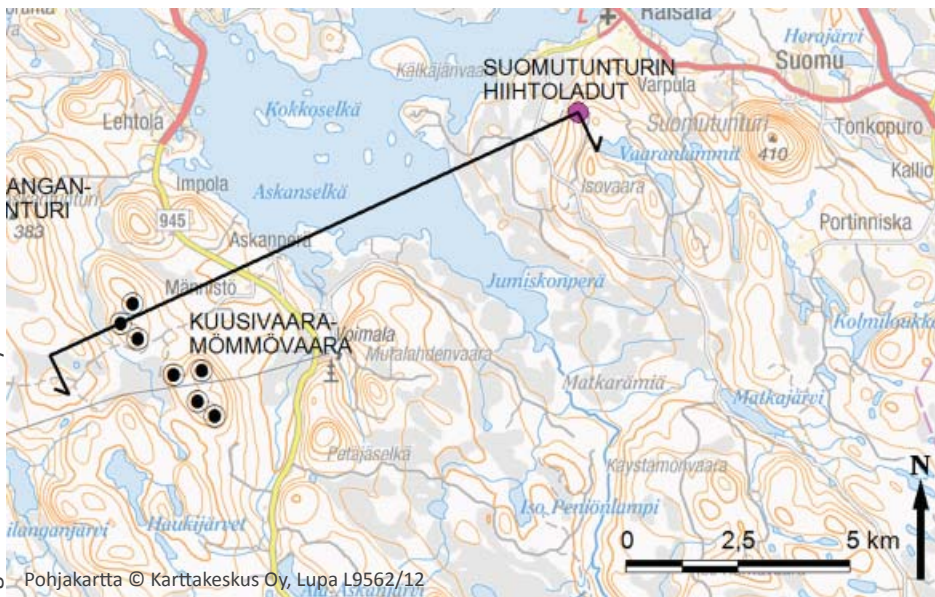
Kuva 185. Näkymäalueanalyysikartta VE 3. Kemijärven tuulivoimapaistohankkeiden tuulivoimaloiden näkyvyys Suomun alueella. Corine-aineistossa esitetyt metsäalueet on leikattu pois näkyvyysalueista. Ilmakuvan perusteella alueella on kuitenkin enemmänkin harvapuustoisempia alueita, joille tuulivoimaloita voi näkyä.

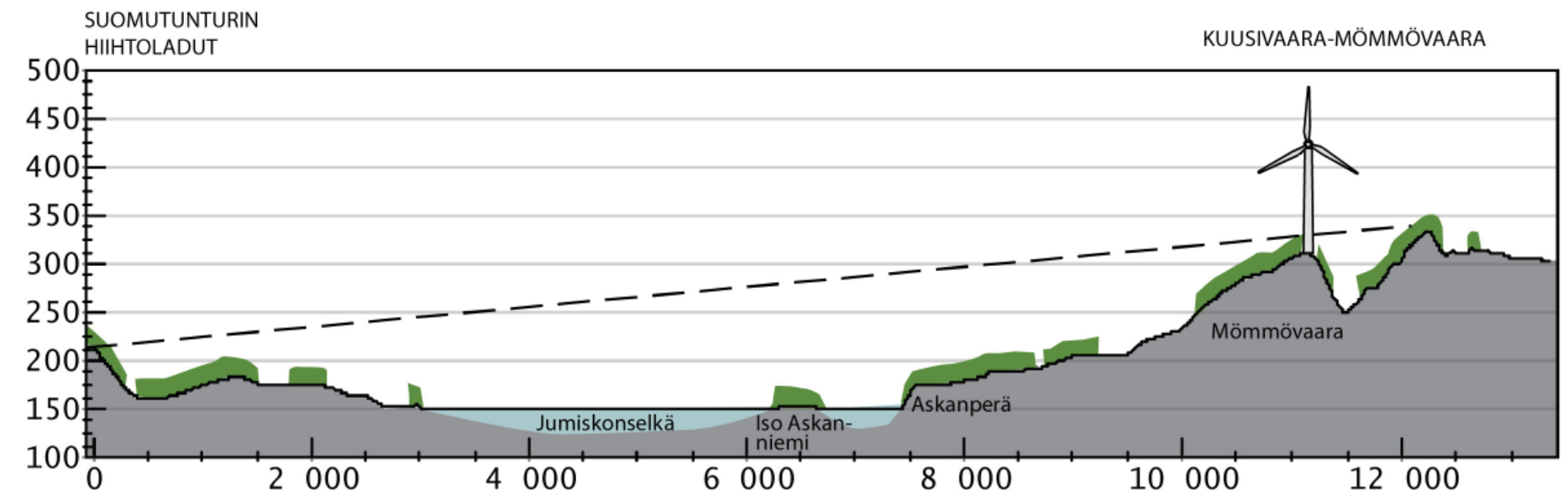
Kuva 186. Viereisen kuvan (kuva 187) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

Kuva 187. Maastopoikkileikkaus Suomutunturin rinteeltä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat näkyvät tarkastelupisteeseen, mutta eivät kuitenkaan ole hallitsevia maisemakuvassa, koska etäisyyttä on noin 14-16 km.

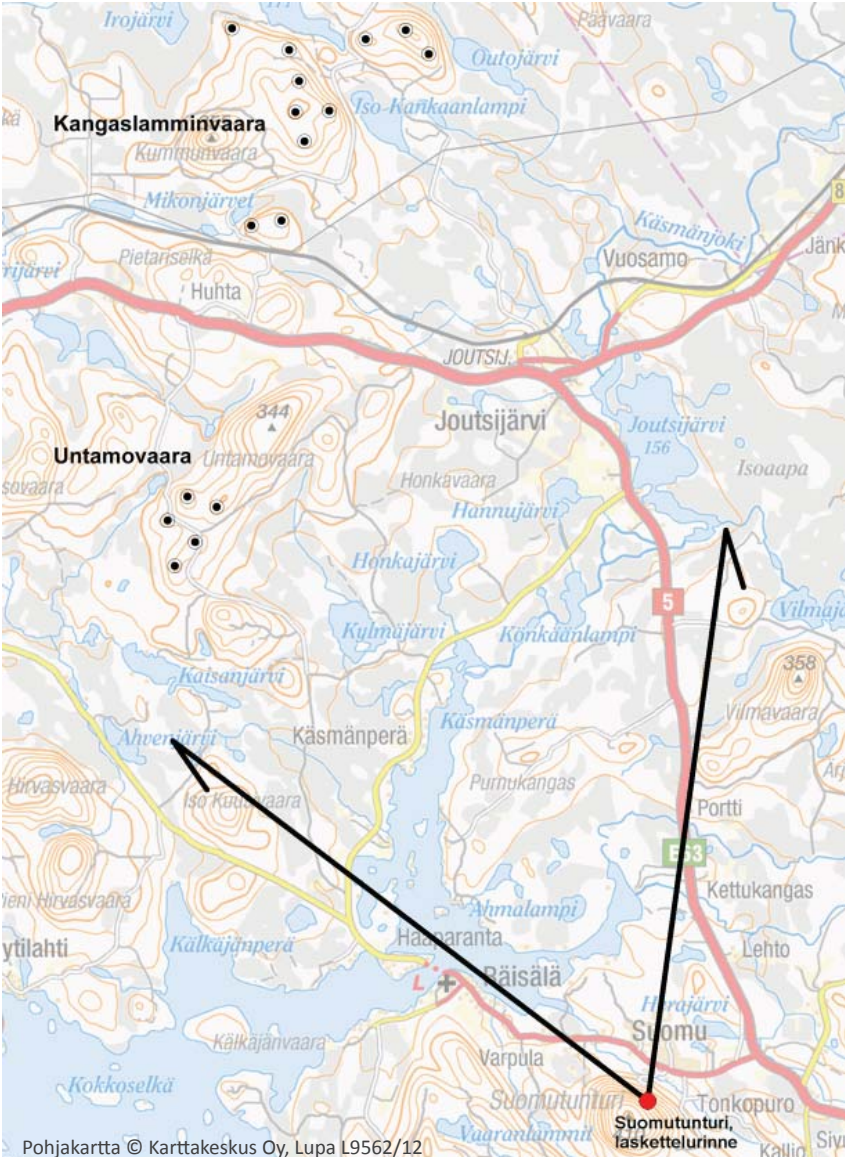
Kuva 188. Viereisen kuvan (kuva 189) maastopoikkileikkauksen leikkauskohta.

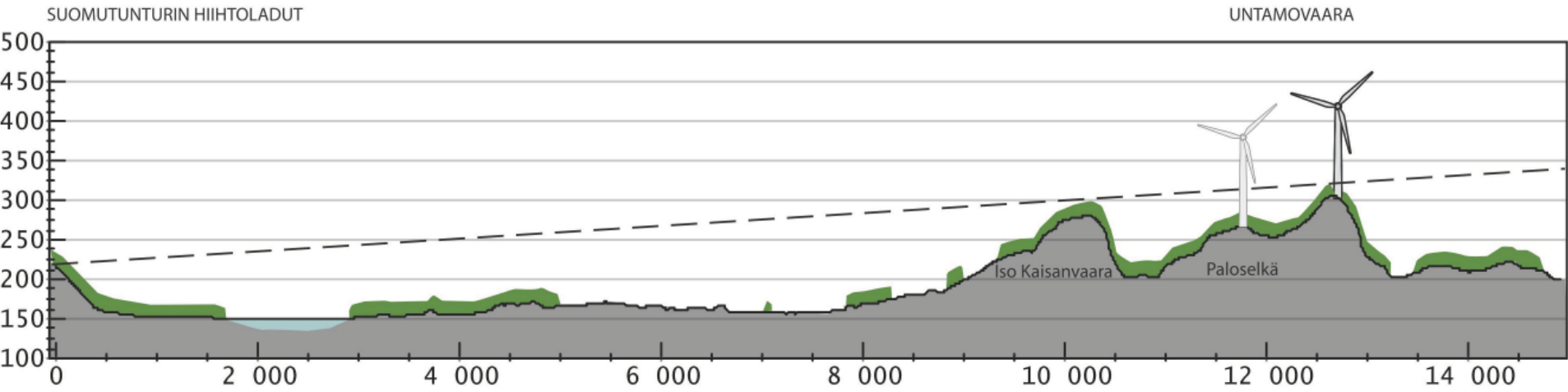
Kuva 189. Maastopoikkileikkaus Suomutunturin hiihtomaastosta Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat näkyvät tarkastelupisteeseen, mutta eivät kuitenkaan ole kovin hallitsevia maisemakuvassa, koska etäisyyttä on noin 10-12 km.

Kuva 190. Alla olevan maastopoikkileikkauksen (kuva 191) leikkauskohta.

Kuva 192. Viereisen sivun (sivu 93) havainnekuvien kuvanottopiste ja kuvasektori.

Kuva 191. Maastopoikkileikkaus Suomutunturin hiihtomaastosta Untamovaaran hankealueelle. Tuulivoimalat näkyvät tarkastelupisteeseen, mutta eivät kuitenkaan ole kovin halitsevia maisemakuvassa, koska etäisyyttä on noin 11-13 km.

Näkymä Suomutunturilta Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulipuistojen suuntaan

Kuva 193. Havainnekuva Suomutunturin rinteestä Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran hankealueiden suuntaan. Alla olevassa kuvassa on esitetty suurennos punaisen rajauksen eli Kangaslamminvaaran hankealueen kohdalta. Etäisyys Untamovaaralle, joka jää vasemmalle puiden taakse, on noin 12 km. Kangaslammin hankealueelle on taas matkaa noin 15 km. Untamovaaran voimalat näkyvät rinteen länsipuolelle ja ovat sen verran lähellä, että ne hallitsevat jonkin verran maisemakuvaa (ks. sivulla 91 oleva kuvan 187 maastopoikkileikkaus). Sen sijaan Kangaslamminvaaran voimalat jäävät niin kauas, että ne alkavat jo sulautua taustaan.

Kuva 194. Suurennus havainnekuvan 193 rajauksen kohdalta.

6 YHTEENVETO

6.1 Muutokset maisemassa

Maisema koostuu luonnonympäristöstä ja rakennetusta ympäristöstä. Maisema rakentuu erilaisista objektiivisista elementeistä, mutta maisemakokemus on jokaisen katsojan henkilökohtainen näkemys. Tuulivoimalat ovat suuria elementtejä maisemassa. Niiden maisemavaikutusten merkittävyys riippuu niiden näkyvyydestä sekä maiseman ominaisuuksista ja sietokyvystä. Kauneus on myös katsojan silmissä: havainnoitsijasta ja hänen arvoistaan riippuu, miten kauniina tai rumana tuulivoimala näyttäytyy.

Sekä maiseman että kulttuuriympäristöjen luonteeseen kuuluu jatkuva muutos. Kulttuuriympäristöille on ominaista ajallinen kerroksellisuus, jossa jokainen sukupolvi ja aikakausi ovat jättäneet oman jälkensä maisemaan. Kulttuuriympäristö ei ole museoitu maisema vaan se toimii ihmisten, asukkaidensa jokapäiväisenä elin- ja toimintaympäristönä. Tuulivoimaloiden voidaan katsoa olevan tämän aikakauden ja sukupolven kerros kulttuurimaisemaan. Kun edellinen sukupolvi yhdisti voimansa ja rakensi Salpalinjan Suomenlahdelta Lappiin torjuakseen vihollisen hyökkäyksen II maailmansodassa, nykyinen sukupolvi pystyttää kasvavaan energiatarpeeseensa tuulivoimaloita, jotka tuottavat uusiutuvaa energiaa kestäväen kehityksen mukaisesti.

Tuulivoimarakentamisen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat maisemaan. Vaikutus voi kohdistua maiseman luonteeseen, laatuun ja rakenteeseen. Yleensä maisemaan kohdistuvat vaikutukset ovat nimen omaan maisemakuvan luonteeseen ja laatuun kohdistuvia vaikutuksia.

Laajimmalle ulottuvat vaikutukset aiheutuvat tuulivoimaloista. Niiden vaikutusalue ulottuu kauas ja vaikutusalue voidaan jakaa eri vyöhykkeisiin. Tässä selvityksessä on käytetty seuraavia vyöhykeitä:

- Lähialue 0–5 km
- Välialue 5–10 km
- Kaukoalue 10–20 km
- Ulompi kaukoalue 20–30 km

Korkeille rakenteille, kuten tuulivoimaloille ja mastoille on määritelty vaikutusalueita useissa pohjoismaisissa maisemaselvityksissä. Vaikutusvyöhykkeet on määritelty sen mukaan, miten rakenteet näkyvät ja miten voimakkaasti ne dominoivat ympäröivää. Yleistäen voi todeta, että selkeällä ja kuivalla säällä tuulivoimaloista erottaa 5–10 ki-

lometrin säteellä roottorin lavat, joiden näkyvyyttä pyörimisliike vielä korostaa. Suuren kokoluokan tuulivoimaloille 5–7 km on etäisyys, jonka päästä havainnoituna niiden dominanssin maisemaan todetaan vähenevän. Kun ollaan 15–20 kilometrin etäisyydellä, lapoja ei voi enää havaita paljaalla silmällä, mutta ihanteellisissa olosuhteissa torni erottuu jopa 20–30 kilometrin päähän. Lisäksi on huomioitava ns. vilkkumisefekti, joka korostaa tuulivoimaloiden näkyvyyttä.

Kangaslamminvaara, Untamovaara ja Ailangantunturi lähivaaroinen ovat keskeinen osa Kemijärven alueen maiseman perusrunkoa ja muodostavat yhdessä alueen muiden vaarojen kanssa tärkeän maisemakuvan taustan eri suunnista tarkasteltaessa. Tuulivoimapuistojen mittasuhteiden ja maisemarakenteen ominaisuuksien johdosta hankkeiden visuaaliset vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle. Vaikutukset ovat sitä laajempia, mitä laajempi vaihtoehto on kyseessä. Erityisesti vaikutukset kohdistuvat Kemijärven vesistön alueelle, mistä aukeaa pitkiä avoimia näkymäakseleita. Muualla metsät ja maastonmuodot estävät tuulivoimaloiden näkymistä monin paikoin.

Tuulivoimalat herättävät huomiota suuren kokonsa takia maisemassa. Ne toimivat mittatikkuna, johon ympäröivä maisema elementteineen vertautuu. Kemijärvellä tuulivoimalat eivät vertaudu suurpiirteisen vaaramaiseman lisäksi muihin ympäristön elementteihin. Kemijärven polveilevassa järvimaisemassa maisemavaikutukset korostuvat. Tuulivoimalat muodostavat kontrastin myös suhteessa seudun nykyisen rakennetun ympäristön mittakaavaan ja luonteeseen, kun lähi- ja välivaikutusalueen rakennettu ympäristö muodostuu harvakseen sijoittuneista kylistä ja haja-asutuksesta. Lisäksi Kemijärven keskustaajamakin on mittakaavaltaan varsin pienipiirteinen. Myös kontrasti ajalliseen luonteeseen on melkoinen lähi- ja välivaikutusalueiden osalta. Tuulivoimalat luovat alueelle uuden teknologian kerroksen, joka poikkeaa vanhasta pienimuotoisesta elämänmenosta.

Kemijärven tuulivoimahankkeen toteutumisen myötä Kangaslamminvaaran (Outovaara-Kangaslamminvaara-Kummunvaara-Mikonvaara), Untamovaaran ja Kuusivaara-Mömmövaaran rooli maisemassa tulee muuttumaan riippumatta siitä, mikä tuulivoimahankkeiden vaihtoehtoista toteutetaan. Suurimmat vaikutukset ovat kuitenkin vaihtoehtoilla VE 1 ja VE 2. Erityisesti maisemaan kohdistuvat muutokset koskevat Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran alueita, jotka on Itä-Lapin maakuntakaavaan tehdyssä maisemaselvityksessä määritelty merkittäviksi maisemakohteiksi ja kaukomaiseman

kannalta tärkeiksi lakialueiksi. Ailangantunturin tuulipuistohankkeen toteutuminen voimistaa maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia erityisesti Kemijärven eteläisellä vesialueella ja sen rannoilla.

Kulttuuriympäristöjen ja asuinalueiden osalta vaikutukset ovat sitä voimakkaammat, mitä lähempänä tuulivoimapuistoja ollaan. Erityisen hallitsevia maisemaan ja sen luonteeseen, paikan henkeenkin, kohdistuvat muutokset ovat Joutsijärven, Rytilahden, Soppelan, Isokylän ja Räisälän alueilla. Salpalinjaan kohdistuva maisemakuvan muutos on osin ristiriitainen. Toisaalta tuulivoimalat ovat hallitsevia, mutta toisaalta Salpalinja on kokonaisuutena niin suurimittakaavainen kohde. Salpalinjakin on aikanaan muuttanut alueen luonnetta voimakkaasti.

Tuulivoimalat tulevat näkymään myös virkistysalueilla ja -reiteillä. Mitä lähempänä hankkeita ollaan, sitä voimakkaampi on vaikutus. Erityisesti maisemakuvaan kohdistuvia vaikutuksia kohdistuu vesivirkistysreitistöön, pyöräilyreitteihin ja Kemijärven risteilyreittiin. Matkailun osalta vaikutukset ovat melko vähäisiä. Sen sijaan Kemijärven lomiasumisen maisemakuva kokee kohtalaisen muutoksen.

Laajojen maisemaan kohdistuvien visuaalisten vaikutusten lisäksi tuulivoimaloiden lähiympäristöönkin kohdistuu muutoksia. Voimaloiden ympäriltä tullaan poistamaan puusto noin hehtaarin laajuiselta alueelta. Tuulivoimaloiden lisäksi muutoksia lähiympäristössä aiheuttavat huoltoteiden ja sähkönsiirron rakentaminen. Voimajohtojen ja huoltoteiden rakentamisen reunavaikutus on paikasta riippuen 50–200 metriä avoimen alueen reunasta metsän sisään. Avoimeksi raivatut alueet (tuulivoimaloiden ympärille raivattavat 1 hehtaarin laajuiset alueet sekä tie- ja voimajohtoalueet) muuttuvat, äärevöityvät. Raivaamisen jäljiltä maasto muuttuu metsämaasta hakkuualueen kaltaiseksi. Huoltoteiden ja johtolinjojen vaikutukset maisemaan ovat luonteeltaan paikallisia. Vaihtoehtoilla ei ole eroa sähkönsiirron aiheuttamien maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta.

Tuulivoimapuistojen rakentamisella on vaikutuksia maisemaan. Aktiivinen rakennusvaihe tarkoittaa muutoksia niin laajemmassa kuin lähiympäristössä. Tuulivoimaloiden aikaisia vaikutuksia ovat raskaan liikenteen lisääntyminen. Suurten rakennusosien lisäksi tuulivoimapuistojen alueelle kuljetetaan maa-aineksia, kalustoa ja rakennusmateriaaleja. Tuulivoimaloiden pystyttämiseen tarvittavat nosturit näkyvät kauas.

Tuulivoimaloiden käytön aikana tuulivoimapuistoalueella ei ole toimintaa, josta kohdistuisi erityisiä muita laajamittaisia vaikutuksia ympäristöön ja maisemaan edellisten lisäksi. Voimaloiden huolto ja ylläpito edellyttää 4-6 käyntiä tuulipuistoalueella vuoden aikana. Lisäksi saatetaan joutua tekemään joitakin erillisiä ennakoimattomia huoltokäyntejä. Talviaikaan tämä tarkoittaa sitä, että huoltotiet pidetään aurattuina. Voimaloilla on hienoinen vaikutus yömaisemaan: voimalat tullaan varustamaan myös lentoestevaloin, joiden vaikutus on vastaava kuin linkkimastojen lentoestevaloilla.

6.2 Vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja merkittäviin kulttuuriympäristöihin

Puikkolan kylä

Puikkolan kylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Etäisyys Kangaslamminvaaran hankealueelle on noin 9-10 km, joten voimalat eivät enää dominoi maisemakuvaa. Lavat näkyvät selkeällä säällä. Puikkolan valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristökokonaisuuteen ei juuri näy tuulivoimaloita. Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran voimaloista voi näkyä osalle aluetta lavan kärkeä hieman metsänreunan yli. Vaikutus on vähäinen tai olematon. Laajemman seudullisesti arvokkaan kyläalueen länsiosaan näkyy Kangaslamminvaaran osin tuulivoimaloita.

Salpalinja Joutsijärven kylässä

Salpalinja sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa lähialueelle (0-5 km). Osaan Joutsijärven kyläalueesta näkyy sekä Kangaslamminvaaran että Untamovaaran voimaloita. Joutsijärven Salpalinjan osalta muutos maisemakuvassa ja sen luonteessa on melkoinen, kun matkaa hankealueille on vain 5-6 km. Voimaloita näkyy keskeiselle kyläalueelle ja Salpalinjan alueelle. Voimalat ovat hallitsevia elementtejä näkyvyysalueilla. Huolimatta hallitsevuudestaan tuulivoimalat eivät vaaranna Salpalinjan valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvoja, koska Salpalinja kokonaisuutena on suurimittakaavainen rakennelma.

Juujärven kylä

Juujärven kylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa ulommalle kaukoalueelle (20-30 km). Juujärven kylältä on noin 22 km lähimmälle Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle.

Hankealueen tuulivoimaloita näkyy vain pieneen osaa kyläalueen länsireunassa. Voimaloista on erotettavissa vain tornit selkeällä, valoisalla säällä. Maisemakuvaan kohdistuvat vaikutukset ovat vähäiset. Tuulivoimahankkeet eivät vaaranna Juujärven kulttuuriympäristön arvoja.

Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat, Kemijärven kirkko ja Oinas-Tapioniemien kyläalue

Kemijärven kirkkomaisemat sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Tuulivoimaloiden vaikutus Kemijärven kirkon maisemakuvassa on vähäinen, koska lähimmältä Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran hankealueilta on kirkolle matkaa noin 17-18 km. Hankealueiden voimaloita näkyy osin Kemijärven keskustaajamaan ja mahdollisesti kirkkomaisemaankin. Roottorien lavat eivät kuitenkaan enää erotu. Tornit, jotka näkyvät selkeällä säällä, eivät dominoi vaan sulautuvat taustaan.

Oinas-Tapioniemien alue sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa ulommalle kaukoalueelle (20-30 km). Oinas-Tapioniemien kyläalueelta on matkaa lähimmälle Kangaslamminvaaran hankealueelle yli 20 km. Maisemakuvaan kohdistuva vaikutus on vähäinen tornien näkyessä vai ihanteellisissa sää- ja valo-olosuhteissa.

Kivelän rakennusryhmä, Salla

Kemijärven tuulivoimahankkeet eivät vaikuta Kivelän rakennusryhmän maisemaan.

6.3 Vaikutukset muinaisjäännöksiin

Untamovaara

Vaihtoehdot VE 1 ja VE 2 vaarantavat Untamovaaran kiinteän muinaisjäännöksen, kun huoltotie rakennetaan muinaisjäännöksen viereen. Lisäksi vaihtoehdossa VE 2 yksi tuulivoimaloista rakennetaan muinaisjäännöksen läheisyyteen.

Outovaara

Outovaaran muinaisjäännösalueet ja kiinteät muinaisjäännökset voivat vaarantua, kun nykyinen metsäautotie parannetaan huoltotieksi.

Kummunvaara

Kummunvaaran kiinteä muinaisjäännös saattaa vaarantua, kun nykyinen metsätie parannetaan huoltotieksi.

6.4 Vaikutukset maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeisiin maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimisen kannalta merkittäviin kohteisiin

Kemijärven keskustan kulttuuriympäristökohteet

Kemijärven keskustaajama sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Keskustaajamaan näkyy voimaloita kaikilta hankealueilta. Koska matkaa on kuitenkin yli 10 km, roottoreiden lavat eivät näy tai näkyvät vain kirkkaalla, selkeällä säällä tornien lisäksi. Voimalat eivät hallitse maisemakuvaa Kemijärven keskustaajamassa eikä niillä voi katsoa olevan vaikutusta keskustaajaman kulttuuriympäristökohteisiin. Vaikutusta on vähäinen tai olematon.

Kemijärven rannat – Halosenranta ja Kelloniemi, Soppela, Isokylä

Halosenranta ja Kelloniemi sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Etäisyys lähimmälle Untamovaaran hankealueelle on 11 km. Kangaslamminvaaraan on noin 17 km ja Kuusivaara-Mömmövaaraan on noin 15 km. Sijoituessaan pienipiirteiseen järvimaisemaan tuulivoimalat korostuvat maisemakuvassa, joskaan eivät dominoi. Maisemavaikutusta ja muutosta voidaan pitää kuitenkin kohtalaisena.

Soppelan kylä vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Soppelaan näkyvät kaikki Untamovaaran voimalat, ja hankealueelle on matkaa noin 9-10 km. Osalle kylää näkyy myös osin Kangaslamminvaaran voimaloita, jotka ovat noin 12-14 kilometrin etäisyydellä. Voimalat eivät enää dominoi maisemakuvaa. Vaikutus on kuitenkin kohtalainen ranta-alueella, koska voimalat näkyvät pienipiirteisessä järvimaisemassa. Vaihtoehdoissa VE 1 ja VE2 Kummunvaaran ja Untamovaaran korkeimmille vaaroille sijoittuvat voimalat näkyvät laajemmalle ja voimistavat vaikutusta.

Isokylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Isokylästä on lähimmälle Untamovaaran hankealueelle noin 9 km. Kangaslamminvaara on 12 ja Kuusivaara-Mömmövaara 17 kilometrin etäisyydellä. Voimaloita näkyy kaikilta hankealueilta lähin-

nä kylän keski- ja länsiosaan. Voimalat eivät kuitenkaan enää dominoi maisemakuvaa, joskin roottorin lavat näkyvät selkeällä säällä. Vaikutus on kohtalainen.

Kemijoen varren kyläalueet - Kostamo-Kummunkylä-Leväranta, Oinas-Autioniemi
Kostamo-Kummunkylä-Leväranta sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa ulommalle kaukoalueelle (20-30 km), koska lähimmän Kangaslamminvaaran voimalat eivät näy alueelle. Untamovaaran, joka sijaitsee noin 20-25 kilometrin päässä, voimalat sulautuvat taustaan. Vain tornit näkyvät kirkkaalla, selkeällä säällä. Vaikutus on vähäinen tai olematon.

Oinas-Autioniemi, johon sisältyy Oinas-Tapioniemen valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa ulommalle kaukoalueelle (20-30 km). Alueelle näkyy Kangaslamminvaaran voimaloita, mutta niistä erottaa vain tornin suotuisissa sää- ja valo-olosuhteissa. Vaikutus on vähäinen tai olematon.

Kursun kylä Sallassa

Kursun kylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Lähimpään Kangaslamminvaaran hankealueeseen on noin 9 km. Untamovaaralle on matkaa noin 15 km. Osaan Kursun kylästä näkyy voimaloita Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran hankealueilta, mutta suurin osa kyläalueesta jää kuitenkin metsän muodostamaan katveeseen. Näkyvyysalueillakaan voimalat eivät dominoi maisemaa. Roottorien lavat kuitenkin näkyvät selkeällä säällä. Untamovaaran voimaloista näkyy vain tornit. Vaikutuksia voi pitää melko vähäisinä.

Riutukan uittotukikohta

Kemijärven tuulivoimahankkeet eivät vaikuta Riutukan uittotukikohdan maisemaan.

Mäntyvaaran taistelun muistomerkki

Kemijärven tuulivoimahankkeet eivät vaikuta Mäntyvaaran taistelun muistomerkin maisemaan.

6.5 Vaikutukset asumisen ja loma-asumisen maisemaan

Kemijärven keskustaajama

Kemijärven keskustaajama ja sen asuinalueet sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa kauko-

alueelle (10-20 km). Keskustaajamaan näkyy voimaloita kaikilta hankealueilta. Koska matkaa on kuitenkin yli 10 km, roottoreiden lavat eivät näy tai näkyvät vain kirkkaalla, selkeällä säällä tornien lisäksi. Kemijärven pitkäsilälle näkyy Untamovaaran voimaloita, mutta lavat eivät erotu etäisyyden takia. Voimalat eivät hallitse maisemakuvaa Kemijärven keskustaajamassa. Vaikutusta voidaan pitää melko vähäisenä.

Kemijärven ranta-alueet

- Kemijärven pitkäsilan pohjoispuolella – Perävaara, Kostamo, Leväranta, Tapionniemi, Oinas ja Vuostimo**
Kylät on käsitelty luvussa 6.2 ja 6.4. Kylät sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa ulommalle kaukoalueelle (20-30 km) ja niihin kohdistuva maisemavaikutus ja muutos on vähäinen tai olematon.

- Kemijärven pitkäsilan eteläpuolella – Halosenranta, Kelloniemi, Isokylä ja Soppela**
Kylät on käsitelty luvuissa 6.2 ja 6.4. Isokylä ja Soppela sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Halosenranta ja Kelloniemi sijoittuvat taas vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Kyliin kohdistuvaa maisemavaikutusta ja muutosta voidaan pitää kohtalaisena.

- Kemijärven itäosassa – Rytilahti, Lehtola ja Räisälä
Rytilahti sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Rytilahden kylään näkyy Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat. Matkaa hankealueelle on noin 7 km. Koska näkymä avautuu järvenselän yli, voimaloiden hallitsevuus korostuu maisemakuvassa. Vaikutus on voimakas ja voimalat dominoivat järvimaisemaa.

Lehtola sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa lähialueelle(5-10 km). Lehtolasta on matkaa lähimmälle Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle noin 5 km, mutta hankealueen voimalat eivät näy kylälle. Noin 11 km:n etäisyydellä sijaitsevat Untamovaaran voimalat näkyvät, mutta ne eivät enää dominoi maisemaa. Roottorien lavat näkyvät selkeällä säällä. Järvimaisema korostaa voimaloiden hallitsevuu-
vuutta. Vaikutusta voidaan pitää kohtalaisena.

Räisälä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Untamovaaran hankealueelle on matkaa noin 10 km, Kuusivaara-Mömmövaaralle noin 12 km ja Kangaslamminvaaralle noin 16 km. Kylälle näkyy sekä Untamovaaran että Kangaslamminvaaran voimaloita. Roottoreiden lavat näkyvät vain selkeällä säällä eivätkä voimalat dominoi maisemaa, vaikkakin pienipiirteinen järvimaisema korostaa voimaloiden hallitsevuutta osin. Vaikutus on kohtalainen.

- Kemijärven eteläisellä ranta-alueella – Luusua ja Ulkuniemi**
Luusuan kylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Lähimmälle Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle on matkaa noin 15-17 km. Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimaloiden aiheuttama vaikutus on vähäinen.

Joutsijärvi

Joutsijärvi on käsitelty luvussa 6.2. Joutsijärvi sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa lähialueelle (0-5 km). Maisemaan kohdistuva muutos ja vaikutus on voimakas.

Kursu

Kursu on käsitelty luvussa 6.4. Kursun kylä sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Vaikutuksia voi pitää melko vähäisinä.

Valtatien 5 varsi

Valtatien 5 varren asutusalueet sijoittuvat vaikutusvyöhykejaossa lähialueelle (0-5 km) Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran hankealueiden väliin. Maisemavaikutus on hallitseva ja voimakas.

Askanselän ja Ämmänniemen loma-asutusalue

Askanselän loma-asutusalue sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle on lyhimmillään vain 3 km matka. Alueelle näkyvät sekä Untamovaaran (etäisyys noin 15 km) että Kuusivaara-Mömmövaaran voimaloita riippuen siitä, mihin ilmansuuntaan ranta aukeaa. Kaiken kaikkiaan maisemaan kohdistuvaa vaikutusta voidaan pitää voimakkaana johtuen Kuusivaara-Mömmövaaran läheisyydestä.

Ämmänniemen loma-asutusalue sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa välialueelle (5-10 km). Matkaa Kuusivaara-Mömmövaaran hankealueelle on noin 7-10 k m. Untamovaaralle on noin 10 km ja Kangaslamminvaaralle noin 15-20 km. Kuusivaara-Mömmövaaran voimalat ovat hallitsevia järvimaisemassa. Vaikutus maisemakuvaan on kaiken kaikkiaan kohtalainen.

Ailanganjärvi ja muut pienemmät järvet

Kemijärven tuulivoimahankkeiden maisemavaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin avoimille alueille ja vesistöihin. Voimakkain vaikutus kohdistuu Kemijärven vesistö- ja ranta-alueille, mutta myös esim. Ailanganjärven länsirannalla olevien loma-asuntojen ympäristöön tulee näkymään tuulivoimaloita lähimmältä Kuusivaara-Mömmövaaran alueelta. Koska ollaan vaikutusvyöhykejaon lähialueella eli alle 5 km päässä voimaloista, vaikutusta maisemakuvassa voidaan pitää voimakkaana.

6.6 Virkistykseen ja matkailuun kohdistuvat maisemavaikutukset

Suomun matkailukeskus

Suomun matkailukeskus sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Osa Suomutunturin länsipuolen latuverkosta on välialueella (5-10 km). Etäisyys Untamovaaralle on noin 12 km. Kangaslammin hankealueelle on matkaa noin 15 km. Untamovaaran voimalat näkyvät rinteiden länsipuolelle ja hallitsevat jonkin verran maisemakuvaa. Sen sijaan Kangaslamminvaaran voimalat jäävät niin kauas, että ne alkavat jo sulautua taustaan. Vaikutus Suomun matkailukeskuksen maisemakuvaan on vähäinen.

Ailangan leirikeskus

Ailangan leirikeskus sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Alueelle näkyy Untamovaaran (n. 16 km) ja Kangaslamminvaaran (n. 20 km) voimaloita. Voimalat eivät hallitse maisemakuvaa. Vaikutus Ailangan leirikeskukseen on vähäinen.

Kemijärven risteilyreitti

Kemijärven tuulivoimahankkeen tuulivoimalat tulevat näkymään Kemijärven vesistö-alueelle. Risteilyreitti kulkee lähinnä vaikutusvyöhykejaon kaukoalueelle (10-20 km),

mutta järvimaisemassa tuulivoimaloiden hallitsevuus korostuu. Vaikutusta Kemijärven risteilyreitille voidaan pitää ainakin kohtalaisena.

Vesiretkeilyreitit

Vesiretkeilyreitti kulkee vaikutusvyöhykejaon kaikissa vyöhykkeissä. Mitä lähempänä hankealueita ollaan, sitä voimakkaampi on maisemavaikutus. Maisemavaikutusta voidaan pitää kohtalaisena.

Moottorikelkkareitit

Moottorikelkkareitti kulkee vaikutusvyöhykejaon kaikissa vyöhykkeissä. Mitä lähempänä hankealueita ollaan, sitä voimakkaampi on maisemavaikutus. Ottaen huomioon moottorikelkkailun luonteen maisemavaikutus on vähäinen.

Muut virkistysreitit

Kemijärven asukkailla tärkeä virkistysreitti kulkee osiin hankealueiden lähialueella (0-5 km). Hankkeella voidaan katsoa olevan kohtalainen vaikutus virkistysreitien maisemakuvaan ja luonteeseen.

6.7 Vaikutukset Natura- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden maisemakuvaan

Natura-alueet

Hankkeella on voimakas maisemavaikutus Tynnyriaapan Natura-alueen maisemakuvaan. Tynnyriaapa on avoin suoalue ja sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa lähialueelle (0-5 km). Matkaa lähimmälle Kangaslammin hankealueelle on vain noin 3 km. Sen sijaan Ottavaaran maisemakuvassa vaikutus on vain vähäinen, koska kyseessä on metsäalue. Muiden Natura-kohteiden maisemakuvaan kohdistuvat vaikutukset ovat vähäiset tai olemattomat.

Luonnonsuojeluohjelma-alueet

Ailanganniemi-Raudankankaan harjijensuojeluohjelma-alue sijoittuu vaikutusvyöhykejaossa kaukoalueelle (10-20 km). Alueelle näkyy Untamovaaran (n. 16 km) ja Kangaslamminvaaran (n. 20 km) voimaloita. Voimalat eivät hallitse maisemakuvaa. Vaikutus

suojeluohjelma-alueen maisemakuvaan on vähäinen. Hankkeella ei ole vaikutusta muiden luonnonsuojeluohjelma-alueiden maisemakuvaan.

6.8 Yhteisvaikutukset Ailangantunturin kanssa

Ailangantunturin tuulipuiston toteuttaminen voimistaa maisemaan kohdistuvia vaikutuksia Kemijärven vesistö- ja ranta-alueilla sekä eteläisillä vaikutusalueilla. Hankkeen toteuttamisen myötä tuulivoimaloita alkaa näkyä laajalti koko eteläisen Kemijärven vesistöalueella.

6.9 Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen ja vähentäminen

Kemijärven tuulivoimapuistojen maisemaan kohdistuvia vaikutuksia ei pysty ehkäisemään eikä vähentämään: tuulivoimaloita ei voi piilottaa niiden suuren koon vuoksi. Lisäksi voimalat sijoittuvat korkeimpiin kohtiin vaarojen lakialueille, missä tuuliolosuhteet ovat otollisimmat. Erityisesti maastopoikkileikkauksista käy ilmi, että monin paikoin metsällä on näkyvyyttä ehkäisevä vaikutus. Näin ollen metsähakkuilla saattaa tulevaisuudessa olla se vaikutus, että niiden myötä tuulivoimaloita alkaa näkyä kokonaan uusille alueille.

Muinaisjäännösten osalta tulee tarkemmassa suunnittelussa huomioida muinaisjäännöskohteet siten, ettei niitä vaaranneta. Erityisesti tämä koskee Kummunvaaran ja Oultavaaran kiinteitä muinaisjäännöksiä. Suunnittelussa ja ennen rakentamisen on varauduttava siihen, että alueelta saattaa löytyä lisää muinaisjäännöksiä.

6.10 Vaihtoehtojen vertailu maisemaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten osalta

Yleisesti voidaan todeta, että vaihtoehdon VE 3 tuulivoimaloiden aiheuttamat maisemaan kohdistuvat vaikutukset ovat huomattavasti pienemmät kuin vaihtoehtojen VE 1 ja VE 2, joiden välillä taas ei ole juurikaan eroa. Sen sijaan vaihtoehdoilla ei ole eroa sähkönsiirron aiheuttamien maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta. Vaihtoehtojen vertailutaulukko on esitetty sivulla 98.

KOHDE	Vaihtoehto VE 1	Vaihtoehto VE 2	Vaihtoehto VE 3
Maisemavaikutus yleisesti	Tuulivoimalat muuttavat ja vaikuttavat voimakkaasti ja laajalti Kemijärven vesi- ja ranta-alueiden maisemakuvaan. Tuulivoimalat muuttavat maiseman luonnetta luonnonmaisemasta, kun keskelle vaaramaisemaa nousee teknisiä, rakennettuja elementtejä. Lähialueen korkeimmalle vaaralle, Kummunvaaralle, sijoittuu tuulivoimaloita, mikä muuttaa maiseman hierarkiaa ja laajentaa näkyvyysaluetta. Untamovaaran pohjoisosan tuulivoimalat muuttavat vaara-alueen luonnetta ja dominoivat voimakkaasti asukkaiden lähivirkistykseen käyttämään aluetta.	Tuulivoimalat muuttavat ja vaikuttavat voimakkaasti ja laajalti Kemijärven vesi- ja ranta-alueiden maisemakuvaan. Tuulivoimalat muuttavat maiseman luonnetta luonnonmaisemasta, kun keskelle vaaramaisemaa nousee teknisiä, rakennettuja elementtejä. Lähialueen korkeimmalle vaaralle, Kummunvaaralle, sijoittuu tuulivoimaloita, mikä muuttaa maiseman hierarkiaa ja laajentaa näkyvyysaluetta. Untamovaaran pohjoisosan tuulivoimalat muuttavat vaara-alueen luonnetta ja dominoivat voimakkaasti asukkaiden lähivirkistykseen käyttämään aluetta.	Tuulivoimalat muuttavat ja vaikuttavat voimakkaasti ja laajalti Kemijärven vesi- ja ranta-alueiden maisemakuvaan. Tuulivoimalat muuttavat maiseman luonnetta luonnonmaisemasta, kun keskelle vaaramaisemaa nousee teknisiä, rakennettuja elementtejä.
Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät kulttuuriympäristöt	Untamovaaran ja Kummunvaaran tuulivoimalat näkyvät Puikkolan kylälle dominoiden ja aiheuttaen häiriötä kylämaisemaan. Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat näkyvät Joutsijärven kyläalueelle ja muodostavat erittäin hallitsevan elementin Joutsijärven Salpalinjan kulttuuriympäristössä. Erityisesti Untamovaaran pohjoisosan voimalat dominoivat.	Untamovaaran ja Kummunvaaran tuulivoimalat näkyvät Puikkolan kylälle dominoiden ja aiheuttaen häiriötä kylämaisemaan. Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat näkyvät Joutsijärven kyläalueelle ja muodostavat erittäin hallitsevan elementin Joutsijärven Salpalinjan kulttuuriympäristössä. Erityisesti Untamovaaran pohjoisosan voimalat dominoivat.	Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat näkyvät osalle Joutsijärven kyläaluetta ja muodostavat niiltä osin hallitsevan elementin Joutsijärven Salpalinjan kulttuuriympäristössä.
Muinaisjäännökset	Untamovaaran pohjoisosan rakentaminen vaarantaa Untamovaaran kiinteän muinaisjäännöksen. Kummunvaaran ja Outovaaran muinaisjäännökset voivat vaarantua, kun huoltoteitä rakennetaan. Kohteet tulee huomioida suunnittelussa ja rakennettaessa.	Untamovaaran pohjoisosan rakentaminen vaarantaa Untamovaaran kiinteän muinaisjäännöksen. Kummunvaaran ja Outovaaran muinaisjäännökset voivat vaarantua, kun huoltoteitä rakennetaan. Kohteet tulee huomioida suunnittelussa ja rakennettaessa.	Kummunvaaran ja Outovaaran muinaisjäännökset voivat vaarantua, kun huoltoteitä rakennetaan. Kohteet tulee huomioida suunnittelussa ja rakennettaessa.
Maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeät maiseman ja kulttuuri-perinnön vaalimisen kannalta tärkeät kohteet	Tuulivoimalat näkyvät Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla ja hallitsevat maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Muutos ja maisemaan kohdistuva hallitseva vaikutus on melko voimakas.	Tuulivoimalat näkyvät Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla ja hallitsevat maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Muutos ja maisemaan kohdistuva hallitseva vaikutus on melko voimakas.	Tuulivoimalat näkyvät Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla ja hallitsevat maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Muutos ja maisemaan kohdistuva hallitseva vaikutus on kohtalainen.
Asuinalueet ja loma-asuminen maisema	Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat ovat erittäin hallitsevia Joutsijärven kyläalueella. Kuusivaara-Mömmövaaran eteläisimmät tuulivoimalat dominoivat Ailanganjärven ja muiden lähiympäristön pienempien järvien loma-asutusalueiden maisemakuvassa. Valtatien 5 varren asutusalueiden maisemakuvaa dominoivat Untamovaaran tuulivoimalat erittäin voimakkaasti. Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat näkyvät esteettä Rytilahden kylälle ja hallitsevat järvimaisemaa voimakkaasti. Tuulivoimalat näkyvät Kemijärven rantojen asuinalueille. Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla tuulivoimalat hallitsevat osin maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Vaikutus on kohtalainen. Tuulivoimalat hallitsevat Ämmäniemen ja erityisesti Askanselän loma-asutusalueiden maisemakuvaa. Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran tuulivoimalat näkyvät Kursun kylään melko hallitsevina.	Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat ovat erittäin hallitsevia Joutsijärven kyläalueella. Kuusivaara-Mömmövaaran eteläisimmät tuulivoimalat dominoivat voimakkaasti Ailanganjärven ja muiden lähiympäristön pienempien järvien loma-asutusalueiden maisemakuvassa. Valtatien 5 varren asutusalueiden maisemakuvaa dominoivat Untamovaaran tuulivoimalat erittäin voimakkaasti. Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat näkyvät esteettä Rytilahden kylälle ja hallitsevat järvimaisemaa voimakkaasti. Tuulivoimalat näkyvät Kemijärven rantojen asuinalueille. Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla tuulivoimalat hallitsevat osin maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Vaikutus on kohtalainen. Tuulivoimalat hallitsevat Ämmäniemen ja erityisesti Askanselän loma-asutusalueiden maisemakuvaa. Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran tuulivoimalat näkyvät Kursun kylään melko hallitsevina.	Untamovaaran ja Kangaslamminvaaran tuulivoimalat ovat hallitsevia osalla Joutsijärven kyläalueesta. Valtatien 5 varren asutusalueiden maisemakuvaa dominoivat Untamovaaran tuulivoimalat melko voimakkaasti. Kuusivaara-Mömmövaaran tuulivoimalat näkyvät esteettä Rytilahden kylälle ja hallitsevat järvimaisemaa voimakkaasti. Räisälän kylän järvimaisemat muuttuvat, kun tuulivoimalat näkyvät järvenselän yli Untamovaaralta ja Kangaslamminvaaralta. Tuulivoimalat näkyvät Kemijärven rantojen asuinalueille vaihtelevasti. Soppelan, Isokylän, Halosenrannan ja Kelloniemen kylien alueilla tuulivoimalat hallitsevat osin maisemakuvaa erityisesti silloin, kun tarkastellaan näkymää järvenselän yli. Vaikutus on kohtalainen. Tuulivoimalat hallitsevat Ämmäniemen ja erityisesti Askanselän loma-asutusalueiden maisemakuvaa.
Virkistysen ja matkailun maisema	Tuulivoimaloilla on paikoin hyvinkin voimakas ja hallitseva vaikutus Kemijärven risteilyreitit ja vesiretkeilyreittien maisemakuvaan. Vaikutukset virkistysreitteihin ovat paikoin voimakkaat, kun alueen luonnonmaisema muuttuu ja tuulivoimalat dominoivat maisemakuvaa. Untamovaaran luontopolku tuhoutuu.	Tuulivoimaloilla on paikoin hyvinkin voimakas ja hallitseva vaikutus Kemijärven risteilyreitit ja vesiretkeilyreittien maisemakuvaan. Vaikutukset virkistysreitteihin ovat paikoin voimakkaat, kun alueen luonnonmaisema muuttuu ja tuulivoimalat dominoivat maisemakuvaa. Untamovaaran luontopolku tuhoutuu.	Tuulivoimaloilla on paikoin hyvinkin voimakas ja hallitseva vaikutus Kemijärven risteilyreitit ja vesiretkeilyreittien maisemakuvaan. Vaikutukset virkistysreitteihin ovat paikoin voimakkaat, kun alueen luonnonmaisema muuttuu ja tuulivoimalat dominoivat maisemakuvaa.

KÄSITTEET

Maisema

Muodostuu elollisista ja elottomista tekijöistä sekä ihmisen tuottamasta vaikutuksesta, jotka ovat ns. maiseman perustekijöitä, niiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta sekä maiseman visuaalisesti hahmotettavasta ilmasusta, maisemakuvasta.

Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen mukaan maisema tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/ tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta.

Maisemakuva

Maiseman visuaalisesti hahmotettavasta ilmasusta, näkyvä maisema.

Maakunnallisesti merkittävä maisema

Asiantuntijaviranomaisten määrittelemä maakunnallista ominaisluonnetta ja maakunnallisia erityispiirteitä ilmentävä maisema.

Maamerkki

Luonnonelementti tai ihmisen toiminnan tulos, joka erottuu muusta ympäristöstä joko sijaintinsa (vrt. maisemarakenne), visuaalisen hahmotettavuuden/ ominaisuuden (vrt. maisemakuva) tai siihen liitetyn merkityksen vuoksi. Tyypillisiä maamerkkejä ovat kalliot, kirkot ja muut korkeat rakennukset.

Maisemamaakunta

Suomi on jaettu kymmeneen luonnonpiirteiltään yhtenäiseen maisemamaakuntaan. (Maisemanhoito, Maisema-aluetyöryhmän mietintö I, ympäristöministeriö, mietintö 66/1992.)

Maiseman sietokyky

Tarkoitetaan sitä, kuinka paljon maisemarakenne, maisemakuva tai erilliset maiseman perustekijät voivat muuttua menettämättä ominaispiirteitään.

Maisemarakenne

Muodostuu maiseman perustekijöiden keskinäisestä suhteesta ja vaihtelusta, jossa maiseman solmukohdat ja maamerkit jäsentävät maisemaa.

Perinnemaisema ja perinnebiotooppi

Perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen muovaama alue, jonka historialliset piirteet ovat säilyneet. Perinnemaisemia ovat esimerkiksi niityt ja hakamaat ja niiden käyttöön liittyvät rakenteet ja rakennelmat. Kulttuuri- ja perinnemaisema -käsitteet ovat osin päällekkäiset, perinnemaisema on usein melko pienialainen ja osa laajaa kulttuurimaisemaa. Perinnebiotoopeiksi nimitetään pääosin niitty- ja laiduntalouden monilajisia luontotyyppisiä esim. kuivat ja kosteat niityt, hakamaat ja metsälaitumet.

Reunavyöhyke

Rajaa maisematilaa. Esimerkiksi peltoa rajaavat puut ja muu kasvillisuus muodostavat maisematilan reunavyöhykkeen.

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

Valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksessä nimetyt 156 aluetta. Nämä alueet ovat valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevassa valtioneuvoston päätöksessä (30.11.2000) kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevissa erityistavoitteissa tarkoitettuja alueiden käytön suunnittelun lähtökohtia.

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Asiantuntijaviranomaisten määrittelemä maakunnan ominaisluonnetta ja erityispiirteitä ilmentävä rakennettu kulttuuriympäristö.

Arvo ja merkittävyys

Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaisemien arvoa määriteltäessä puhutaan mm. historiallisista, rakennushistoriallisista, arkkitehtonisista, rakennusteknisistä, taiteellisista ja maisemallisista arvoista. Kohteen arvon määrittämisessä (arkikielessä myös arvottaminen) käytetään vakiintuneita kriteerejä. Alueiden ja kohteiden hoito ja suojele perustuu tunnistettuihin arvoihin ja niiden valtakunnalliseen, maakunnalliseen tai paikalliseen merkittävyyteen.

Kriteeri

Seikka tai ominaisuus, jonka perusteella jokin voidaan erottaa muista, todeta tai todistaa oikeaksi; ratkaiseva tunnusmerkki. Rakennusten ja rakennetun kulttuuriympäristön

määrittelyssä käytetään kriteerejä kuten tyypillisuus, harvinaisuus, monipuolisuus (kulttuurihistorialliset kerrokset), säilyneisyys, alkuperäisyys.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristö on yleiskäsite. Sillä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä ennen ja nyt; sille annetut merkitykset, tulkinnat ja sen erilaiset nimeämiset. Tarkemmin kulttuuriympäristöä voidaan kuvata käsitteillä kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristöön kuuluvat myös muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit.

Rakennettu kulttuuriympäristö, rakennusperintö

Käsite viittaa sekä konkreettisesti rakennettuun ympäristöön että maankäytön ja rakentamisen historiaan ja tapaan, jolla se on syntynyt. Rakennettu kulttuuriympäristö muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihoista, puistoista sekä erilaisista rakenteista (kuten esim. kadut tai kanavat). Rakennusperintö on pääsääntöisesti synonyymi rakennetulle kulttuuriympäristölle, joskus käsitettä käytetään tarkoittaen erityisesti vanhoja rakennuksia.

Muinaisjäännös

Muinaisjäännökset ovat maassa tai vedessä säilyneitä muistoja menneistä sukupolvista. Ne kertovat elämisestä, asumisesta, liikkumisesta, elinkeinojen ja uskonnon harjoittamisesta sekä kuolleiden hautaamisesta. Jotkut muinaisjäännökset, kuten hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnavuoret, erottuvat maisemassa vielä tänäkin päivänä. Toiset ovat kokonaan maan peitossa kuten asuin- ja työpaikat ja maahan kaivetut haudat. Veden alla yleisimpiä muinaisjäännöksiä ovat laivojen hylyt.

